

AKÜRD xalqı mübariz və qəhrəman xalqdır

Heydər Əliyev

DİPLOMAT

№ 24 (536) 24 - 30 İyun, Hezîran sal. il 2023
Ji meha şubatê sala 2003-a tê weşandin

Haftəlik İctimai-siyasi qəzet
Rojnama heftename civakî û siyasî

Qiyməti: 40 qəpik
Hêjaye:

26 iyun Azərbaycan Silahlı Qüvvələri günü və Qurban bayramınız mübarək

Səh. 2

Prezident İlham Əliyev Silahlı Qüvvələr Günü və Qurban bayramı münasibətilə xalqı təbrik edərək paylaşım edib

Səh. 2

Nêçîrvan Barzanî: Werin em peyam û wateyên cejnê bikin derfetekê ji bo nûkirina pêwendiyên xwe

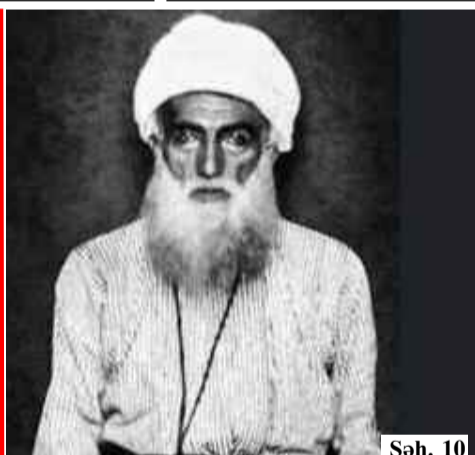
Səh. 2

Serok Barzanî: Cejna Qurbanê li hemû misilmanên Kurdistan û cihanê pîroz dikim

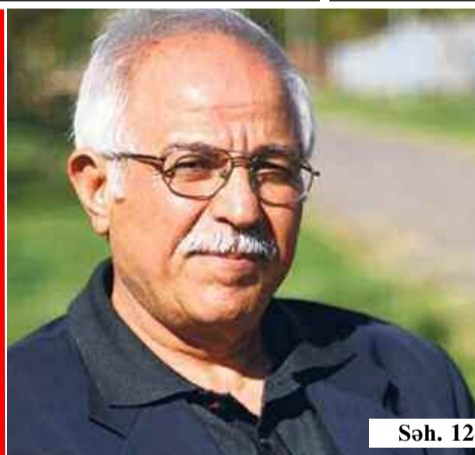
Səh. 13

PEYMANA QESRA ŞERÎN

Səh. 10

98 sal di ser şehîdkirina Şex Seîd re derbas bûn

Səh. 12

Şex Seîd Efendi Serokeki Kurdistanê û bawermend e...

Səh. 7

Serokwezîr Mesrûr Barzanî: Şewitandina Qurana pîroz şermezar dikim

LAÇINLI MILLİ QƏHRƏMANLAR

Türkmənçay müqaviləsi: Azərbaycanı parçalamaq və Osmanlılara qarşı yeni cəbhə yaradılması üçün imzalanıb

Kürdlərin istifadə etdiyi ƏLİFBALAR – 1

Balyozê Iraqê: Rola Nêçîrvan Barzanî di pêwendiyên Iraq û Almanyayê de girîng e

Şeyh Said ve dava arkadaşlarının idamının üzerinden 98 yıl geçti

Iran li ser sistema berevaniya esmanî ya Amerîkayê ji Herêma Kurdistanê daxwaza zelakirinekê dike

Səh. 4

Betərində saxla bizi, İlahi...

Səh. 8

'Tecrid bi inkarkirina gelê Kurd destpê kir'

Səh. 19

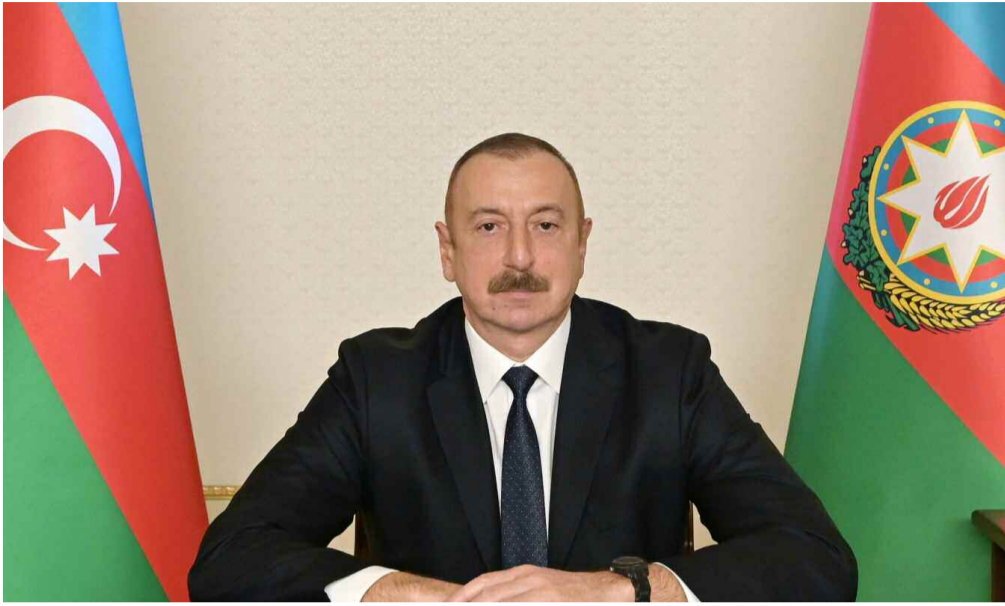
Курды и туркмены протестуют против захвата их земель в Киркуке

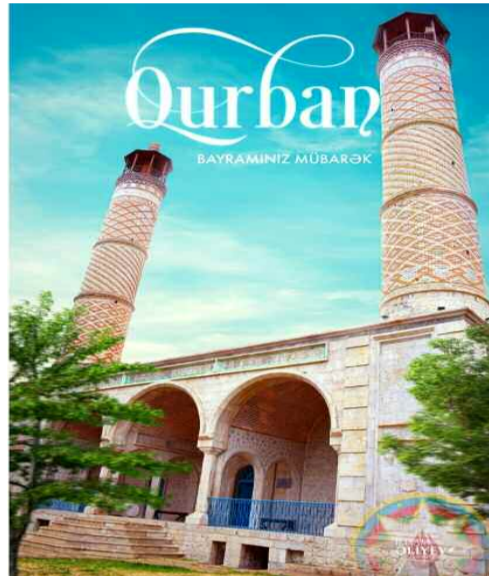
Səh. 9

Ji bo parastina Kerkûkê daxwaza yekdengiya serkirdatiya siyasî ya Kurd tê kirin

Prezident İlham Əliyev Silahlı Qüvvələr Günü və Qurban bayramı münasibətilə xalqı təbrik edərək paylaşım edib

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sosial media hesablarında 26 İyun - Silahlı Qüvvələr Günü ilə bağlı təbrik edərək paylaşım edib.

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev Qurban bayramı münasibətilə Azərbaycan xalqını təbrik edib və sosial şəbəkə səhifələrində paylaşım edib.

Prezident İlham Əliyev Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan arasında telefon söhbəti olub

İyunun 29-da Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev ilə Pakistan İslam Respublikasının Baş naziri Məhəmməd Şahbaz Şerif arasında telefon söhbəti olub. Prezident İlham Əliyev və Baş nazir Məhəmməd Şahbaz Şerif bir-birinə və xalqlarımıza müqəddəs Qurban bayramı münasibətilə təbriklərini və ən xoş arzularını çatdırıblar. Məhəmməd Şahbaz Şerif bu yaxınlarda Azərbaycana rəsmi səfəri zamanı ona və nümayəndə heyətinə göstərilən qonaqpərvərliyə görə Prezident İlham Əliyevə bir daha minnətdarlığını bildirib.

Söhbət zamanı Azərbaycan və Pakistan arasında dostluq və qardaşlıq əlaqələrinin möhkəmlənməsi məmnun-

luqla qeyd olunub, münasibətlərimizin gələcək inkişafı ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılıb.

İyunun 28-də Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev və Türkiyə Respublikasının Prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan arasında telefon söhbəti olub.

Dövlət başçıları bir-birini və xalqlarımızı müqəddəs Qurban bayramı münasibətilə təbrik etmiş və ən xoş arzularını çatdırmışlar.

Telefon söhbəti zamanı dostluq və qardaşlıq münasibətlərimizin bundan sonra da bütün sahələrdə uğurla inkişaf edəcəyinə əminlik ifadə olunmuş, müttəfiqlik əlaqələrimizin gələcək inkişafı ilə bağlı fikir mübadiləsi aparılmışdır.

Serok Barzanî: Cejna Qurbanê li hemû misilmanên Kurdistan û cîhanê pîroz dikim

Serok Mesûd Barzanî bi boneya hatina Cejna Qurbanê peyameke

Bi boneya hatina Cejna Qurbanê, ez pîrozbahiyên xwe arasteyî Misil-

pîrozbahiyê belav kir.

Serok Barzanî bi boneya hatina Cejna Qurbanê peyameke pîrozbahiyê belav kir û ragihand: "Ez pîrozbahiyê li malbatên serbilind ên şehîdan û Pêşmergêyên qehreman û hemû welatîyên xoşewîst ên Kurdistanê dikim."

Sero Mesûd Barzanî peyama xwe de diyar kir: "Di vê boneya pîroz de ji Xwedayê mezin daxwaz dikim ku xêr û berket û silametiye ji bo hemû xelkê Kurdistanê pêk bîne."

Peyama pîrozbahiyê ya Serok Barzanî wiha ye:

Bi navê Xwedayê mezin û dilovan

manên Kurdistan û Iraq û cîhanê dikim. Pîrozbahiyê li malbatên serbilind ên şehîdan û Pêşmergêyên qehreman û hemû welatîyên xoşewîst ên Kurdistanê dikim.

Di vê boneya pîroz de ji Xwedayê mezin daxwaz dikim ku xêr û berket û silametiye ji bo hemû xelkê Kurdistanê pêk bîne. Ez hêvîdar im ev boneya pîroz bibe sedema seqamgîrî û tebayî li navçeyê me û seranserê cîhanê.

Cejna we pîroz be û her di xweşiyê de bin.

Mesûd Barzanî

27ê Hezîrana 2023an Nerina Azad

Nêçîrvan Barzanî: Werin em peyam û wateyên cejnê bikin derfetekê ji bo nûkirina pêwendiyên xwe

Serokê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî bi boneya Cejna Qurbanê peyameke pîrozbahiyê belav kir.

Serokê Herêma Kurdistanê Mes-

biborînin.

Werin em hemû peyam û wateyên cejnê li gerdenezadî, lihevkerin û aştbûnê bikin firsendeke nû ji bo nûkirina

rûr Barzanî bi boneya Cejna Qurbanê peyameke pîrozbahiyê belav kir û diyar kir, werin em hemû peyam û wateyên cejnê li gerdenezadî, lihevkerin û aştbûnê bikin firsendeke nû ji bo nûkirina têkiliyên xwe û vekirina rûpelek nû bi hev re.

Peyama pîrozbahiyê ya Serokê Herêma Kurdistanê wiha ye:

Cejna Qurbanê bi germî li hemû misilmanên Kurdistan, Iraq û cîhanê pîroz dikim. Ez hêvîdar im ku hemû cejn û bînedaneke xweş û aram

têkiliyên xwe û vekirina rûpelek nû bi hev re.

Gelê Kurdistanê ji her tiştekî zêdetir ji hêz û aliyên siyasî hêvî dike ku cejnê bikin derfeta yekrêzî û biratî û pêkveyî da ku em hemû bi hev re ber bi paşerojêke baştir ve biçin. Werin em hemû li pey wê hêviyê biçin.

Cejna we hemûyan pîroz be û hemû salan bi xweşî be.

Nêçîrvan Barzanî

Serokê Herêma Kurdistanê
27.06.2023 Nerina Azad

LAÇINLI MİLLİ QƏHRƏMANLAR

İsrafil Şahverdi oğlu Şahverdiyev 11 iyun 1952-ci ildə Laçın rayonunun Unannovu kəndində anadan olub. 1959-1969-cu illərdə Unannovu kənd orta məktəbində təhsil alıb,

avqust 1966-cı ildə Laçın rayonunun Ələkçi kəndində anadan olub. Körpə olarkən onun ailəsi Ağdamın Abdal Gülablı kəndinə köçüb, 1983-cü ildə məktəbi burada bitirib. 1984-1986-cı

qəhrəmancasına həlak olub.

Ələsgər Xanlar oğlu Novruzov 1 avqust 1949-cu ildə Laçın rayonunun Kürdhacı kəndində anadan olub. 1966-cı ildə Kürdhacı kənd orta məktəbini (hal-hazırda Kürdhacı kənd Ə.Novruzov adına orta məktəb) əla qiymətlərlə bitirib. 1968-1970-ci illərdə Ermənistan Sovet Sosialist Respublikasının Leninakan şəhərində hərbi xidmətdə olub. 1971-ci ildə Şuşa Pedaqoji Texnikumuna daxil olub və 1973-cü ildə oranı bitirərək bədən tərbiyəsi müləlimi ixtisasına yiyələnib.

1991-ci ildə keçirilən əməliyyatların əsas iştirakçılarından biri olan Ə.Novruzov dəmir yolunun dağıdılıb Xankəndinə gedən yolun bağlanması Xankəndi-Norağuş yolunda 2 maşın 20-yə qədər erməninin məhv edilməsində yaxından iştirak edib.

25 fevral 1992-cı il tarixində, təxminən, gecə saat 11-ə qalmış başlanan döyüşdə Ə.Novruzovun dəstəsi misilsiz qəhrəmanlıqlar göstərib. O, sərrast atıcı olduğundan 20-yə qədər erməni quldurunu məhv edib. Səhər saat 5-ə qədər öz mövqelərindən çəkilməyən döyüşçülər artıq ermənilərin cinahından çəkilməyə məcbur olublar. Son gülləsinə qədər döyüşərək sonra huşsuz qalıb. Ermənilər ona huşsuz halda işgəncələr verərək qətlə yetiriblər.

Qorxmaz Abış oğlu Eyvazov 1 aprel 1967-ci ildə Laçın rayonunun Güləbird kəndində anadan olub. O, Güləbird kənd orta məktəbini 1984-cü ildə bitirərək Laçın rayon 127 sayılı texniki peşə məktəbinə daxil olub.

1985-ci ildə ordu sıralarına çağırılaraq hərbi xidmətini Ukraynada Daxili İşlər Nazirliyinin Daxili Qoşunlarında keçirib.

O, 1988-ci ildə Laçında yaradılmış partizan dəstəsinə qoşulur. 4 avqust 1992-ci ildə erməni quldurları yenidən Qızartı dağına ələ keçirmək üçün hücumla keçirlər və Qorxmaz qolundan güllə yarası alır. O, qolunun fəaliyyətinin itirilməsinə baxmayaraq bir neçə ay çəkmə müalicədən sonra yenidən döyüşlərə qatılır. Füzuli rayonu ərazisində gedən döyüşlərdə Qorxmaz böyük şücaət göstərir. Horadiz əməliyyatı zamanı göstərdiyi igidliyə görə onu rota komandiri təyin edirlər və Daxili İşlər Nazirliyi tərəfindən mükafatlandırılır.

10 fevral 1994-cü ildə Cəbrayıl rayonu Cocuq-Mərcanlı kəndi uğrunda gedən döyüşdə düşmənin xeyli canlı qüvvəsini məhv etsə də, döyüşdə özü də həlak olub.

1971-1974-cü illərdə isə hərbi xidmətdə olub. 1975-ci ildə Laçın rayon Daxili İşlər Şöbəsinə millis nəfəri kimi əmək fəaliyyətinə başlayıb.

6 yanvar 1994-cü ildə Füzuli rayonunun kəndlərini azad etmək üçün İsrail öz böliyi ilə döyüşə girir. Bu əməliyyat nəticəsində Horadiz qəsəbəsi və 22 kənd azad edilir. Cəsur komandirin son döyüşü 13 yanvar 1994-cü ildə olub. Bir neçə istiqamətdən hücumla keçən bölükdə ölənlər və yaralananlar çox olur. Bu zaman döyüşçü dostlarını xilas edən İsrail pulemyotun başına keçir və qarşı tərəfdən atılan güllə onun həyatına son qoyur.

Kamil Baladə oğlu Nəsibov 8 oktyabr 1946-cı ildə Laçın rayonunun Bozlu kəndində anadan olub. 1963-cü ildə orta məktəbi Minkənd kəndində bitirib. Daha sonra ordu sıralarına çağırılır. Üç ildən sonra ordudan tərxis edilərək vətənə qayıdır, 1973-cü ildə isə Azərbaycan Politeknik İnstitutuna daxil olub.

1992-ci ildə Laçın erməni silahlı dəstələrinin hücumlarına məruz qaldığı zaman Kamil könüllülərdən ibarət özünümüdafiə böliyi yaradıb və özünün komandiri olduğu 30 nəfərlik ibarət bu böliyə Sadınlı, Malıbəyli, Xanallar, Suarası kəndlərinin müdafiəsində böyük rəşadət göstərib.

1992-ci il 29 iyun tarixində Qonaqqörməz yüksəkliyi uğrunda gedən qanlı döyüşlərdən birində Kamil Nəsibov snayper gülləsindən ağır yaralanıb, döyüşçü dostları onu təhlükəsiz yerə çıxarmaq istəsələr də cəsur komandir etiraz edərək döyüş meydanını tərk etməyib və nəticədə çoxlu qan itirərək həlak olub.

Fazil Umud oğlu Mehdiyev 20

illərdə hərbi xidmətdə olan Fazil, 1990-cı ildə Ağdam rayon Daxili İşlər Şöbəsinə yaradılmış polis batalyonuna yazılır. O, 1991-ci ilin avqust ayında erməni işğalçılarına məxsus "Niva" markalı avtomobili ələ keçirib polis idarəsinə təhvil verir. 1991-ci il sentyabrın 23-dən 24-ə keçən gecə ermənilər Abdal Gülablı (Gülablı) kəndinə hücum edirlər. Fazil dostu Salehlə maşına minib döyüşə tələsir. Ağdama gələn yolda pusqu quran ermənilər onları atəşə tuturlar və Fazil bu döyüşdə faciəli surətdə həlak olub.

Oqtay Güləli oğlu Güləliyev 10 noyabr 1962-ci ildə Laçın rayonunun Xaçınyalı kəndində doğulub. 1982-ci ildə orta məktəbi bitirdikdən sonra hərbi xidmətə çağırılır. 1984-cü ildə isə Poltava Kooperativ İnstitutunun Bakı filialına qəbul olunub.

Laçın polisində işlədiyi dövr Erməni-Azərbaycan münaqişəsinin daha da kəskinləşdiyi bir dövrə təsadüf etdiyindən Oqtay Güləliyev də polis işçisi kimi ermənilərə qarşı əməliyyatlarda iştirak edib. Uğursuzluqla sona çatan "Daşaltı əməliyyatı" zamanı onun komandiri olduğu bölük mühasirəyə düşən 80 əsgəri təhlükəsiz zonaya çıxarmağa müvəffəq olub.

Oqtay Güləliyevin Laçın dəhlizini geri almaq üçün əməliyyat planı 1992-ci il sentyabrın 19-da uğurla başa çatıb və beləliklə Gorus-Şuşa yolu nəzarətə alınıb. Lakin düşmən ərazini yenidən ələ keçirməyə müvəffəq olaraq Oqtay Güləliyevin qüvvələri mühasirəyə alınır. 11 oktyabr 1992-ci ildə Hoçaz yüksəkliyində gedən ağır döyüş onun son döyüşü olub. Döyüşçülərini təhlükəsiz yerə keçirə bilsə də, bu döyüşlərdə Oqtay Güləliyev özü

Rayon rəhbəri 26 İyun – Silahlı Qüvvələr Günü münasibətilə N sayılı hərbi hissədə oldu

Tərtər Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Müstəqim Məmmədov 26 iyun Azərbaycan Silahlı

Qüvvələrinin yaradılması günü münasibəti ilə rayon ərazisində yerləşən N sayılı hərbi hissədə olub və hərbi hissənin əsgər və zabit heyəti ilə görüşüb.

Əvvəlcə tədbir iştirakçıları tərəfindən xalqımızın Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin və ölkəmizin suverenliyi, ərazi bütövlüyü uğrunda canlarından keçmiş şəhidlərimizin əziz xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib, sonra Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himni səsləndirilib.

Tədbirdə çıxış edən icra başçısı bildirib ki, Ulu Öndər Heydər Əliyevin 1998-ci il 22 may tarixli qərarı

na əsasən, 26 iyun Silahlı Qüvvələr Günü elan olunub. O, əsgər və zabitləri Ümummilli Liderin 100 illik yubileyi, 26 iyun-Silahlı Qüvvələr Günü və qarşıdan gələn Qurban bayramı münasibətilə təbrik edib, onlara çətin və şərəfli işlərində uğurlar arzulayıb. Azərbaycanda ordu quruculuğu prosesindən, Ümummilli lider Heydər Əliyevin ordu quruculuğunda xidmətlərindən bəhs edib. Bildirib ki, müasir Azərbaycan Ordusunun müəllifi Ümummilli Lider Heydər Əliyevdir. Ulu Öndərin ötən əsrin 70-ci illərində yaratdığı Cəmişid Naxçıvanski adına Hərbi Lisey ordumuzun inkişafında böyük rol oynayıb.

Rayon rəhbəri qeyd edib ki, Ulu Öndərin ordu quruculuğu istiqamətində açdığı yol Prezident, Ali Baş Komandan İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir. Bu gün Silahlı Qüvvələrimiz yeni inkişaf mərhələsinə qədəm qoyub. Hərbi hissələrin müasir standartlara uyğun qurulması, şəxsi heyətin həyat və məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması, ordumuzun müasir silahlarla təminatı istiqamətində görülən mühüm işlər sayəsində Azərbaycan Silahlı Qüvvələri dünyanın ən güclü orduları ilə bir cərgədə öz layiqli yerini tutub.

Prezidentimizin ən böyük xidmətlərindən biri də ondan ibarətdir ki, bu gün Azərbaycan Ordusunun şəxsi heyətinin mənəvi-psixoloji durumu yüksək səviyyədədir. Bunun nəticəsində ermənistan silahlı birləşmələrinin tərribatlarına qarşı Müzəffər Ali Baş Komandanın rəhbərliyi ilə əks-hücum əməliyyatları ilə başlanan və 44 gün davam edən Vətən müharibəsində rəşadətli Azərbaycan Ordusu düşmən işğalı altında olan torpaqlarımızı işğaldan azad edərək tarixi ədaləti bərpa edib.

Tədbirdə N sayılı hərbi hissənin komandiri, polkovnik Vüsal Hüseynov da çıxış edərək, Azərbaycan Silahlı Qüvvələrinə göstərilən diqqət və qayğıya görə Ali Baş Komandan cənab İlham Əliyevə zabit və əsgərlər adından öz minnətdarlığını bildirib.

Tədbirdə Tərtər Rayon Mədəniyyət Mərkəzinin öz fəaliyyət kollektivi konsert proqramı ilə çıxış edib.

Sonda rayon icra hakimiyyətinin başçısı tərəfindən xidmətdə fərqlənən hərbi qulluqlara fəxri fərman və qiymətli hədiyyələr təqdim olunub.

Gəncə şəhərində Qurban Bayramı münasibətilə bayram namazı qılınıb

Bayram namazı şəhərin bütün məscidlərində eyni vaxtda başlayıb. Yüzlərlə şəhər sakininin qatıldığı bayram namazında dualar edilib, Allahdan mərhəmət, əmin-amanlıq və ruzi-bərəkət arzulanıb.

Həmçinin, şəhərin "Kəpəz-Bazarı" ASC-də, "İmamzadə" Dini Kompleksinin qurbangahında, M. Bağirov və Bayan küçələrinin ərazisində müəyyən edilmiş satış və kəsim məntəqələrində baytarlıq nəzarətindən keçmiş və sanitar-gigiyenik tələblər gözlənilməklə İslam qaydaları əsasında qurbanlar kəsilib.

Qeyd edək ki, Qurban Bayramı münasibətilə bu il ölkədə 28-29 iyun tarixləri qeyri-iş günü hesab olunur.

Betərində saxla bizi, İlahi...

Evlər yatdı mərtəbəsi ucalı,
Millət batdı uşaq, cavan, qocalı,
Bu ikinci Xocalıydı, Xocalı,
Betərində saxla bizi, İlahi...

Hansı işin bədelidir bilmirəm,
Və kimlərin əməlidir, bilmirəm
Kimlər cavab verməlidir, bilmirəm,
Qur divanı, yoxla bizi İlahi.

Daş altında inildəyən bədənlər,
Minnlərlə kəfənsiz haqqa gedənlər,

Bu dəhşətə bais olan gödənlər,
Yayını çək oxla bizi, İlahi..

Ya bir yolluq işığına bağlasın,
Bağlamırsa, pənahında saxlasın,
Sahibi yox, bəşərə gün alsın,
Özün otur ağla bizi, İlahi...

Demə Loğman ası düşür üzünə,
Hər nə desən əməl edim sözüne,
Zülm eləmə daha bu yer üzünə,
Ətəyində saxla bizi, İlahi ...

Hacı Loğman Qorqud

Türkmənçay müqaviləsi: Azərbaycanı parçalamaq və Osmanlılara qarşı yeni cəhbə yaradılması üçün imzalanıb

Tarixi arayıq: 1828-ci il fevralın 9-da Təbriz yolunun üç verstliyində yerləşən kiçik Türkmənçay kəndində ikinci sülh sazişinin sonuncu iclası keçirildi. Fevral ayının 10-da "İsanın anadan olmasının 1828-ci ilində" gecə münəccimin təyin etdiyi vaxtda, saat 12:00-da barışıq paktı imzalandı. Müqaviləni Rusiya tərəfindən İvan Paskeviç, İran tərəfindən isə Mirzə Əbdül Həsən xan imzaladılar. Elə həmin an müqavilənin bağlanması münasibətilə rus toplarından 101 yaylın atəşi açıldı. (Второе полн. собр. законов, т. III, № 1794, СПб, 1830; Акты, относящиеся до заключения мира с Персией. Изд. Лазаревского ин-та, СПб, 1828.)

Müqavilənin əsas müddəaları Peterburqda hazırlanmışdı. Onun hazırlanmasında Qafqaz ordularının komandanı olmuş Yermolov və Paskeviçin yazışmaları, hesabatları və sənədləri mühüm rol oynamışdır. İlk olaraq 1826-cı ildə ilk müddəalar yazılmış, daha sonra Cəlaloğlu lagerində 24 may 1827-ci ildə Qırboydov və Obresk tərəfindən əlavələr edilmişdir. Səfir A.Qırboydov sabahı gün bu "xoş xəbər"i Rusiya paytaxtına çatdırdı və Petropavlovsk qalasından da top atəşləri açıldı. Azərbaycanın tarixində faciələrə yol açan bu müqavilənin xəbərini hökmdara çatdıran İvan Paskeviç qraf elan edildi. Türkmənçay sazişinin digər iştirakçısı, "Ağıldan bəla" komediyasının müəllifi A.Qırboydova 4000 çervon ənam, A.Obrezkovun nişanlığına isə üç yüz minlik cəhiz hədiyyə edildi.

Müqaviləyə görə, İrəvan və Naxçıvan Rusiyaya verildi, Xəzər dənizi Rusiyanın daxili dənizi hesab edildi. Bundan sonra ermənilərin kütləvi surətdə Azərbaycan ərazilərinə köçürülməsi başladı və xüsusi köçürülmə komitəsi yaradıldı. 1828-1829-cu illərdə İrandan 40-50 min, Türkiyədən 90 min erməni Azərbaycana köçürüldü. Tanınmış rus tədqiqatçısı Şavrov ermənilərin Cənubi Qafqaza köçürülməsi prosesini araşdırdıqdan sonra 1911-ci ildə yazırdı: "Hazırda Cənubi Qafqazda yaşayan 1 milyon 300 min erməninin 1 milyondan çoxu bu diyarın yerli əhalisi deyil. Onları bura biz köçürüb gətirmişik".

Hüquqi arayıq: Bəs bu müqavilənin ləğvi mümkündürmü sualına beynəlxalq hüquq nə deyir:

1) Rusiya ərazisində yaranan sovet Rusiyası ilə İran arasında 1921-ci ilin fevralında Moskva müqaviləsi imzalanıb. Həmin müqavilənin şərtlərinə görə, Çar Rusiyası ilə İran arasında o tarixə qədər bağlanmış bütün müqavilələr o cümlədən də Türkmənçay

müqaviləsi qüvvədən düşmüş hesab edildi. Bu gün artıq Türkmənçay müqaviləsi qüvvədə deyil. Ancaq Türkmənçay müqaviləsi ilə müəyyən edilən sərhədlər başqa müqavilələrlə də təsdiqlənir.

2) 1979-cu ildə İran islam inqilabı nəticəsində süqut etdi. Bu zaman da yeni yaranmış İİR şahlığı xələf kimi görmədi və hər şeyi sıfırdan başlamaq qərarına gəldi. Yeni İran şahlığının hüquq və öhdəlikləri İİR-a şamil olun-

mur, o cümlədən Türkmənçay müqaviləsindən də irəli gələn öhdəliklər və səlahiyyətlər. Bu o deməkdir ki, İran cənubi Azərbaycanı əldə saxlamaq üçün Türkmənçay müqaviləsinə istinad edə bilməz. Bu müqavilə artıq mövcud deyildir. Çünki müqaviləni bağlayan subyektlər hüquq varisi qoymadan ləğv olunmuşdur.

3) Türkmənçay müqaviləsinin Peterburq variantında ermənilərin köçürülməsi və ümumiyyətlə, ermənilərə aid heç bir cümlə olmayıb. Müqavilənin orijinal nüsxəsi olan "1826,1827 və 1828-ci illər ərzində Paskeviç və onun yavəri Buturlin arasında gizli və hərbi yazışmalar" adlı sənəddə ermənilər haqqında bir cümləyə belə rast gəlinmir. (Л.С. Семенов, «О некоторых источниках по истории русско-персидских отношений первой трети XIX в.», «Вестник Ленингр. У-та \ 1959, У.). Bu müqavilənin Fransız nüsxəsində də şəxsən erməni sözüne rast gəlməmişəm. Buna görə də sonradan bura həm xristian əhali sözünün dəyişilərək erməni sözünün keşiş Nersesin və Qırboydovun əlavə edilərək 4-cü və 13-cü maddələr tamamilə dəyişməsinə əsas gətirərək bu müqavilənin orijinal nüsxəsi ilə əks fikirlər təşkil etməsi bizə bu müqavilənin qüvvədən düşməsinə yaxud da yenidən baxılmasını tələb etmək haqqı verir.

4) Beynəlxalq hüquqa görə Türk-

mənçay müqaviləsi ölü müqavilə və ölü imzalara əsaslandığından hüquqi qüvvəsini çoxdan itirib. Məsələyə hüquqi varislik nöqteyi-nəzərindən baxanda Rusiyada 1917-ci ilin sosialist inqilabı həmin ildə olan burjuva inqilabından fərqli olaraq özünü Rusiya imperiyasının varisi elan etməyib. Müqavilənin hüquqi tərəfini incələdikcə məlum olur ki, İran da gərək bəzi əraziləri Azərbaycana qaytarmalı olsun. Əgər bu gün Xəzər

dənizi Rusiyanın daxili dənizi hesab edilmirsə, bu məntiqlə, müqavilədə adı keçən Azərbaycan əraziləri üzərində hər iki dövlətin hüquqi sahibliyi avtomatik olaraq itirilir və mahiyyət etibarlı ilə bu iki iştirakçı dövlət yad ərazilər üzərində ancaq işğalçı statusu ilə qalmış olur.

5) İranla Rusiya arasında imzalanmış Gülüstən və Türkmənçay müqavilələri Azərbaycanın işğal faktını rəsmiləşdirmək üçün imzalanıb: "Bu müqavilələr bağlanan zaman Azərbaycan İranın tərkibində olmayıb. Azərbaycan ayrı-ayrı xanlıqlardan ibarət ölkə idi və mərkəzləşdirilməmiş dövlət strukturu yox idi. Bu hər iki müqavilə isə İranla Rusiya arasında Azərbaycanın bölüşdürülməsi xarakteri daşıyır. Sadəcə olaraq başqa bir dövlətin əraziləri iki dövlətin arasında bölüşdürüldü".

6) Türkmənçay müqaviləsinin ləğvi ilk anda İran ərazisindəki tarixi Azərbaycan torpaqlarının müstəqilliyi məsələsini aktuallaşdıracaq və bu qaçılmazdır. Beynəlxalq hüququn "Xalqların öz müqəddəratını müəyyən etməsi" prinsipi Cənubi Azərbaycana da şamil olunur və Cənubi Azərbaycana ya bu imkandan faydalanıb müstəqilliyə qovuşacaq, ya da "Türkmənçay" sülh müqaviləsinin ləğvi bu prosesi sürətləndirəcək. Amma demək olmaz ki, "Türkmənçay" sülh müqaviləsi ləğv olunsaydı, Cənubi Azərbaycan dərhal

müstəqil olacaq, sadəcə onun müstəqil olmasına əsas verən amillər güclənəcək. Qeyd edim ki, bu hüquqla belədir. Amma reallıq da var. Bu müqavilələrin legitimliyini itirməsi nəticəsində İrandan ayrılmalı olan Güney Azərbaycan hansı ərazilərdən və hansı hüquqi varislikdən ibarətdir sualına ilk olaraq cavab tapmalıyıq? Qacarlar xanlığı dövrü sonrası Güney Azərbaycanı özlərinə birləşdirəndə Güneydə hüquqi olaraq 10-dan çox fərqli xanlığı var idi. Onlar heç biri indi yoxdur ki Güneyin azadlığı məsələsinə hüquqi müstəvidən iddia edərək irəli çıxsınlar. Ən sona qalan Maku xanlığı idi 1920-ci illərdə ləğv edilib. Yeni Güney məsələsinə hüquqi və rəsmi baxımından yox, sadəcə Güneyin öz milli-azadlığı baxımından yanaşmaq doğrudur.

Siyasi arayıq:

Bəs niyə Gülüstən, ardınca da Türkmənçay müqavilələri imzalandı. Rəlliq budur ki, bu müqavilələr Rusiya və Qacar dövləti arasında imzalanmış zaman Şərqdə 600 illik böyük dövlətçilik ənənələri olan Osmanlı imperiyası var idi. Buna görə də dünyanın o zamankı ağaları Fransa və İngiltərə bu məsələdə susdular. İngiltərə və Fransa bu coğrafiyada Osmanlıdan sonra ikinci bir türk dövlətinin yaranmasını istəməzdi, amma Qacarları da devirmək mümkün deyildi. Onlara Osmanlı ilə mücadilə edəcək fars dövləti lazım idi. Buna görə də Qacar xəndanının yıxılması prosesi bu müqavilələrdən sonra başladı. Avropaya və Rusiyaya Osmanlı ilə üz üzə duracaq bir dövlət lazım idi, Qacarlar isə o dərəcədə Avropaya inandılar ki, ölkə ərazisində Türk dilinə qadağa qoydular İngiltərə və Fransanın planı bəş tutmuşdu. Ardında Pəhləvilərin hakimiyyətə gəlməsində də Avropa ölkələrinin rolu böyük olmuşdu. Amma Avropanın planını Pəhləvilərin Amerika yönümlü olması pozdu, buna görə də 1970-ci il Ağ inqilab adlandırdığımız olayda mollaları hakimiyyətə gətirdilər. Buna görə də Qacarları zaman zaman farslarla əvəz etmək planı işə düşdü. Nəticə. XX əsrin əvvəllərindən bu günə qədər də İran adlanan dövlətdə hakimiyyətdə farslar rəhbərlik edirlər. Məhz bu gün də İranda türklərin hakimiyyətə gətirilməsi Qərb və Rusiyanın maraqlarına xidmət etmir, düzdü İrana qarşı sanksiyalar, təzyiqlər var, amma bu regionda üçüncü Türk dövlətinin yaradılması üçün deyil. Çünki Türkiyə kimi güclü dövlətin yenidən 600 illik bir imperiya olması qorxusunu Qərb və Avropa yaşayırlar.

Zaur Əliyev, dosent

Kurdların istifadə etdiyi ƏLİFBALAR -1

"Kürdlər özlərinin Pinoşadın soyundan gəldiklərini söyləyər və Hz. Adəmin nisbət edilən Əkinçilik Kitabı, Safarisi və Kosamiyə aidli kitablara tez-tez müraciət edərildilər. Yeddi Kitabın yanında Devanaya aid Qurani özlərində olduğunu, sehr və cadu elm-lərində məlumat sahibi olduqlarını iddia edərildilər. "İbni Vehşiye.

"Əlifba" sözcüyü köhnə Yunan mənşəlidir.

Səslərin simvollarla ifadəsi isə Sümerlərə, yəni günümüzədən 5000 min il əvvələ gedib çıxır.

Tarixi sənədlərdən əldə edilən məlumatlara görə Sümer səsləri simvollaşdırma edən dırnaq forması formalar inkişaf etdirərək yazı yazmışlar. Sümerləri Akad, Elam, Babil, Hitit və Aşşur kimi bir çox Mesopotamiya sivilizasiyası kağıza, daşa, torpağa biçimlənirilmiş simvollar çəkərək ya da qazıyaraq özlərini ifadə etdilər.

Şumer sonra Köhnə Misir, "heroqlifləri" deyilən simvollarla ortaya çıxmış və istifadə xüsusiyyətləri ideogramatik məntiqlə özünü ifadə etmişdir.

Bunun yanında Maya Sivilizasiyası mənşəli Cənubi Amerika alfabeləri də diqqət çəkir.

İndiki vaxtda istifadə edilən müasir əlifbanın mənşəyinin isə Fenikelilərdən söykəndiyi qəbul edilir. Bir İngilis arxeoloqu olan H.Petrie, 1905-ci ildə Sina yarımadasında tapdığı bir kitabədən faydalanaraq, ilk əlifbanın M. Ö. 2000-ci illərdə, Sami əslli Finikelilərin tərəfindən istifadə edildiyini və Finikiyalıların yazı sistemini qurmaqda köhnə Misirliyə heroqlifləri əlifbasından faydalandığını ifadə etmişdir.

H.Petrie'ye görə Sami əlifbasından bu alfabelər törəmişdir:

1-Cənubi Əlifbası: Həbəş, Səhud və Galla alfabeləri,

2-Şimali Əlifbası: Fenike və Arami Alfabeləri.

Yenə Petrienin görə İbrani, Yunan və Latin yazıları Fenike mənşəlidir. Ərəb, Pəhləvi, Uyğur və Hind əlifbası da Arami qolundan törəmişdir.

Köhnə Türklərin istifadə etdiyi Uyğur Əlifbası da bölgədə suveren olan İrani xalqın istifadə etdiyi Sami əlifbasının şimal hissəsinin Arami dalındandır.

Yuxarıda qeyd edildiyi kimi, ortaya çıxan arxeoloji tapıntılar işığında, Ön Asiya və Mesopotamiya olaraq təbir edilən kürd coğrafiyasının sivilizasiyaya atılan ilk addımlarda qabaqcıl olduğu elm adamları tərəfindən qəbul görmüşdür. Yəni, insanın hekayəsini araşdırırlar, müasir insanın atasının Orta şərqdə bir yerlərdə ortaya çıxdığı istiqamətində ortaq görüş bildirirlər.

Kürdlərin istifadə etdikləri əlifbalar: "Mədəniyyətlər liderlik edən qövm-lər şifahi dildən simvollarla ifadə edilən yazılı dilə keçərkən ya dövrün mövcud əlifbalarını birini götürüb öz dillərinə götürmüşlər, ya da özləri bir əlifba icad edilməmişdir."

Kürdə aid hər şeyin yox sayıldığı

və başqa qövmərə söykəndiyi istiqamətindəki iddiaların dillendirildiyi indiki vaxtda yerli və xarici tədqiqatçılar tərəfindən ortaya çıxarılan sənədlər olduqca əhəmiyyətli və də mənalıdır. Çünki işğalçılar icra etdikləri siyasətlərlə Kürdi dəyərləri özlərinə sayarkən rədd və inkarla əmanət coğrafiyadakı iqtidarlarını da uzatma niyyəti güdməkdədir.

Edilən araşdırmalar göstərdi ki, Kürdlər də müasir insanın doğuş yeri olaraq qəbul edilən Mesopotamiyada bir çox əlifba istifadə və bu alfabelərlə kitablar yazmışdır. İstifadə etdikləri Alfabelər arasında ən çox diqqəti çəkənlər; 1- Sumerlərin "mismar yazısı", 2-Pəhləvi, 3-Avesta, 4-Arami, 5-Binu Şad və Masi Surat, 6- Ərəb, 7-Ezide, 8-Kril və 9- Latin əlifbalarının.

1-şumer mismar yazısı:

Kurdlerin ataları qəbul edilən Goti, horr, Mitani, Kassi və mədin bu yazını istifadə etmişlər. Ancaq mədin bu yazını zəngin Kürd fonetiğine uyğunlaşdırmaq üçün 36 hərfdən ibarət olan əlifbada -6 hərf artıraraq- 42 hərfə yüksəltmişlərdir.

Ərəb tarixçi Nazim haçandır "Kürd və Kürdüstan tarixi" adlı araşdırmasında belə deyər: "Kürdlərin atalarının bu yazı ilə yazdıqları ən köhnə əsərlər bu gün London Muzeyində qorunan NUH tufanına bağlı olan bəzi tabletlerdir."

2-Pəhləvi ƏLİFBASI:

Pəhləvi əlifbası 24 hərfdən ibarətdir. Bu əlifbası 3. Və 7. Üz illər arasında Gorani ləhcəsinin Feylice şivəsi bəzi kitablar yazılmışdır. bunlar; Zend Avesta, Dinkerd, Bondhişin, Pendnamegi Zaraduşt u Minoki xirəd, Sinbad-é Bəhri (Sinbad), Hezar u Yek Şev, udayname, Karname, Ayiname və Kelile u Dimne'dir.

3-aram ƏLİFBASI:

Araşdırmaçılara görə Kurdler 4. Əsrdən etibarən "mismar yazısı" nı tərək edərək Pəhləvi Alfabetesinin yanında Arami və Yunan əlifbalarını da istifadə etmişlər.

Arami əlifbası yazılmış mətnlər "Hewramani kitabələrinin."

1909-cü ildə Hewraman Bölgəsində bir mağarada edilən qazıntıda bu kitabələr tapılmışdır. Bu gün Britanyada olan bu kitabələr e.ə. 22. və 11.y.y.da Aşkanilər dövründə yazılmışdır. Kitabələr üzərində araşdırma edən Prof. Minns, kitabələrdən birinin Yunan əlifbası yazıldığını bu arştırmayla əlaqədar işini da 1915-ci ildə "ellinizm Araşdırmalar" jurnalında nəşr etmişdir. Arami əlifbası yazılan kitabələr isə Sami dilləri uzamanı olan A.Cowley'ye göndərilərək tərcüməsi təmin edilmiş və kitabənin üzüm və şərab satışıyla əlaqədar 8 maddədən meydana gəlmişdir.

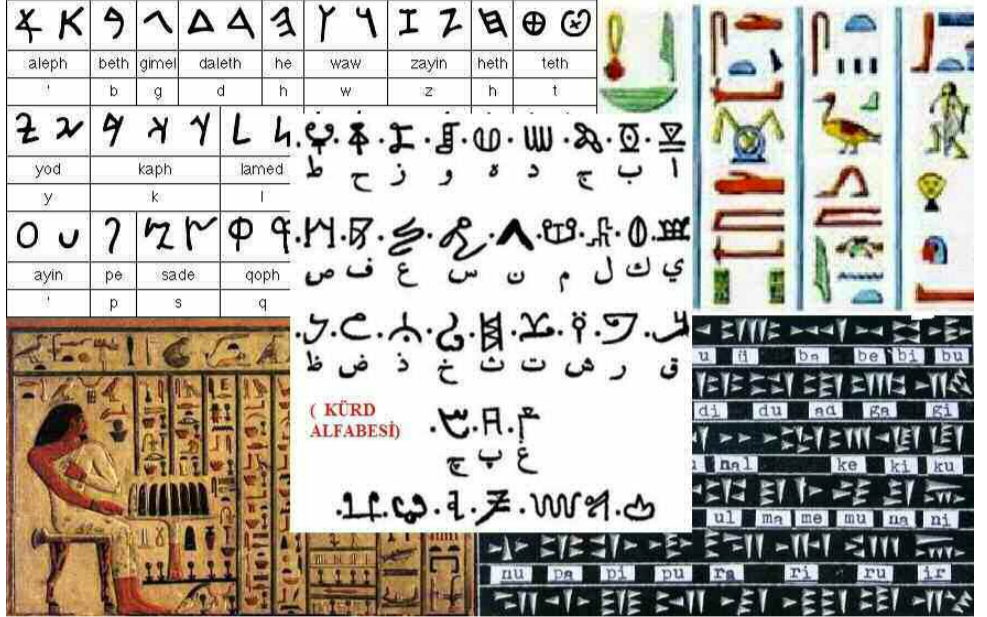
Ərəb tarixçisi Camal Rəşid Əhməd "Zuhurul Kurd Fit Tarix" (Kurdlerin tarix səhnəsinə çıxışı) adlı işində bu kitabənin orijinal şəklini qeyd edərək

ərəb çevirmişdir. 22 hərflik Arami əlifbasında yalnız 14 hərfin bu kitabədə iştirak etdiyi görülmüşdür.

4-AVESTA ƏLİFBASI:

Bir çox İrani qövm tərəfindən istifadə bu əlifba mədin tərəfindən Kürd

Avesta
kürdçə
Türkçə
Təsvir
atir
Adir, ağır, ayir

fonetiğine uyğun olaraq 45 hərfdən yaradılmışdır. Sumer əlifbasına 6 hərf eklemələrinin səbəbi də yenə zəngin Kürd fonetiğidir.

Otuzdan çox dil bilən Amerikalı dil alimi Michel Chayt, dünyada var olan dillər arasında kürdcəyə ən zəngin dil olaraq göstərərək istifadə səs fərqliliklərini və dəyişik Kürd bölgələrindəki səsləndirmə şəkillərinə diqqət çəkməkdədir.

Kürdcəyə xas olan və dil alimlərin şərhə də çətinlik çəkdiyi səsləndirmə fərqi Amed qubernatoru D.halid Paşa ".. fil Lugatul Kurdim" adlı əsərində belə açıqlamaqdadır. "Ker" sözcüyü kürdcəyə bir neçə mənəni verər, ancaq yazılışında bir fərq olmadığı halda səsləndirmək ancaq Kürdlərin anlaya biləcəyi və tələffüz edə biləcəyi səs fərqliliyi vardır.

Ker: eşşək, kar, parça (bir obyekt-dən ayrılan parça) mənalarına gəlir, amma hər bir ifadə üçün "k" və "e" səslərində nüans fərqləri meydana gəlir.

Kürdcəyə tarixçəsi adlı məqalə də: "Dr. Speizer, Zagros manzumesindən meydana gətirən dörd qrupun Subaro, Goti, Kassi, Medi və Lolo birlikləri ilə Ararat Kurdler'inin hər birinin özünə xas bir dili olduğunu, bunların ayrı kimi görünmələrinə, ya da fərqli sözlər barındırmalarına baxmayaraq dildəki təməllərinin eyni olduğunu söyləməkdədir. Medi / Med dilinin məkr (Makri) Kürdçəsi olduğu və Avesta'nın da məkr Kürtçəsi ilə yazıldığı yenə tarixçilər arasında qəbul görməkdədir. Bu nəzəriyyə Hevart və Darmis tərəfindən də dəstəklənmişdir. İran İzləniləri "kitabının yazarı Darmis:" Medeler'in dili Avesta dili idi, Avesta dilinin Med dili olduğu ... "nu məlumatlarınıza təqdim etmişdir.

Aşağıdakı siyahıda da indiki vaxtda istifadə edilən Kürd dilinin Avestaya olan bənzərliyi göstərilməkdədir. nümunə:

atəş

Axişti
astma
Bariş
X = ğ
Avar
Havar
Çıgılık

bu
Bu, bun
olmaq

da
Da, dan
vermək

dag
Dax,
dağlamak
Türkçəyə keçmişdir
ESP
Hesp
at
minik heyvanı
Kuda
Kuda, kive
hara
Mahym
meh
ay

Siyahı buna bənzər ortaq sözlərlə uzanıb gedir.

5- BINU ŞAD VƏ Maşın Surat ƏLİFBASI: Bu əlifbası yazılmış otuz kürdcə kitab gördüyünü və bu kitabların Kürd aid olduğunu "Şewqul Müstehak Fi Marifetul Rumuzul Eqlam" adlı əsərində ifadə edən Keldani əsilli tarixçi və alim İbni vəhşiyəm (M.S.8 .. - 908).

Bu əlifbası əlaqədar məlumatlar uzun olduğu üçün gələcək yazıda sizlərlə paylaşmaq istəyirəm.

(Davamı g

Şeyh Said ve dava arkadaşlarının idamının üzerinden 98 yıl geçti

Şeyh Said ve 47 dava arkadaşı 98 yıl önce bugün (29 Haziran 1925), Türk Şark İstiklal Mahkemesi tarafından şekli bir mahkemede yargılanıp Diyarbakır Dağkapı Meydanı'nda idam edildi.

Şeyh Said ve 47 dava arkadaşı 98 yıl önce bugün (29 Haziran 1925), Türk Şark İstiklal Mahkemesi tarafından şekli bir mahkemede yargılanıp Diyarbakır Dağkapı Meydanı'nda idam edildi.

Şeyh Said ve dava arkadaşlarının idamının üzerinden 98 yıl geçtiği halde mezar yerleri hala bilinmiyor.

Şeyh Said ve arkadaşlarının mezar yerlerinin açıklanması için Diyarbakır Barosu tarafından açılan dava son olarak reddedilmişti.

Ankara 5'inci İdare Mahkemesi geçtiğimiz günlerde Türkiye İçişleri Bakanlığı'nın Şeyh Said ve 46 dava arkadaşına dair "mezar yerlerine ait arşiv kaydının bulunmadığı" yönünde verdiği beyanlar üzerine davanın reddine karar verdi.

Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin, Kürtlere yönelik baskı ve yok sayma uygulamalarına karşı 13 Şubat 1925'te Diyarbakır Piran'da (Dicle ilçesi) başkaldıran Şeyh Said ve 47 arkadaşı 29 Haziran 1925'te idam cezasına çarptırıldı.

Şeyh Said ayaklanması nasıl başladı?

1865 yılında Erzurum'un Hınıs ilçesinin Kolhisar köyünde dünyaya gelen Şeyh Said, Nakşibendi Tarikatı'nın önemli şeyhlerindendi. Dini eğitimini Hınıs'ta tamamladı.

Türkiye'de cumhuriyetin kuruluşundan sonra Kürtlere verilen sözlerin tutulmaması, yeni devletin Kürt inkarı üzerine bina edilmeye çalışılmasına karşı duran Şeyh Said 1923'te Albay Cibranlı Xalid Beg yönetimindeki "Kürt İstiklal (Azadi) Cemiyeti" ile ilişki kurdu.

1923 yazının sonunda Yusuf Ziya Hınıs'a Şeyh Said'in yanına gitti. Yapılan görüşmede, ayaklanmanın örgütlenmesi yolunda anlaşmaya varıldı. 1923-1924 kışında Kürt önderleri, Palu'da yaptıkları toplantıda, Kürt hareketinin gizli çalışmalarının güçlendirilmesini kararlaştırdı.

Bu haberin Ankara'ya ulaşmasının ardından bizzat Mustafa Kemal'in emriyle, Yusuf Ziya ile Cibranlı Xalid Beg yakalanarak askeri mahkemede yargılanmak üzere Bitlis'e gönderince, Şeyh Said Kürt İstiklal Cemiyeti başkanlığına seçildi.

Asıl amaçları, ayaklanma'yı 21 Mart 1925'te (Newroz da) başlatmaktı. 5 Şubat 1925'te Şeyh Said, yüz silahlı ve bir grup ileri gelenle birlikte Hani'den yola çıktı. Piran'a (Dicle) gelerek kardeşi Abdurrahim'in misafiri oldu.

Aynı gece Abdurrahim'in evine gelen jandarmalar Şeyh Said'ten, evde bulunan 10 Kürd'ün kendilerine teslim edilmesini istedi. Bunun

üzerine Şeyh Said, "buraya beraber geldik ve onlar arkadaşımızdır. Sizden ricam, ben burada olduğum sürece onlara herhangi bir kötülük etmemenizdir. Ben buradan çıktuktan sonra istediğinizi yapmakta serbestsiniz" diye cevap verdi.

Askerlerin söz konusu kişileri almakta ısrar etmesi üzerine halkla askeri birlik arasında çatışma çıktı. Askerlerden bazıları öldürüldü,

diğerleri de esir edildiler. Şeyh Said, Kürtlerin genel bir ayaklanmaya hazır olmadıklarını biliyordu. Bu nedenle Piran'da meydana gelen olayı sınırlı tutmak için Genç'e gitti.

Fakat kardeşi Şeyh Tahir'in 10 Şubat'ta Lice postanesine el koyarak iki yüz adamla beraber Genç'e gelip el koyduğu bütün para ve belgeleri Şeyh Said'e teslim etmesi ayaklanmanın fiilen vaktinden önce başlamasına yol açtı.

14 Şubat'ta Şeyh Said, sayıları on bine varan beraberindekilerle Genç'e el koydu. Ayaklanma kısa sürede dört vilayeti kapsayan geniş bir alana yayıldı.

20 Şubat 1925'te Hanili Salih Bey kuvvetleri kendisine katılarak Lice ve Hani'ye el koydu. 28 Şubat'ta Şeyh Şemsettin'e bağlı kuvvetlerden büyük bir bölümü Diyarbakır yakınlarında kendisine katıldı.

Öte yandan Şeyh Said'in kardeşi Abdurrahim, 29 Şubat'ta Maden nahiyesinde (Elazığ'ın ilçesi) ayaklandı. Şeyh Eyüp de beş yüz savaştığı ile Çermik'te Şeyh Abdurrahim'e katıldı ve ikisi birlikte Ergani'ye yöneldiler.

28 Şubat'ta Palu Şeyh Said'in ve o zaman yirmi bin savaştığıya ulaşan Kürt ordusunun karargahı oldu. Burada, Mardin, Ergani ve Maden'de bulunan Kürt kuvvetlerinden haber alıyorlardı.

Kürt kuvvetleri Diyarbakır'ı ele geçirmek için 11 Mart gecesinde savaştılardan seçilmiş bir kuvvet Mardin Kapı'dan şehre girmeyi başararak şeyhin destekçileri arasına katıldılar.

Aynı gece yüz elli Kürt çatışmalarda yaşamını yitirdi. Şeyh Said, askerlerine geri dön emrini verdi. Şeyh Said, diğer şeyh ve aşiret reisleriyle Dara Hêni'yi terk ederek, 27 Mart'ta Çapakçur'a gitti. 6 Nisan'da Türk hükümeti kuvvet-

leri Çapakçur'a girince, Şeyh Said beraberindekilerle (300 atlı) Solhan'a çekilmek zorunda kaldı.

Sıkıyönetimin ilanı ve İstiklal Mahkemeleri

Ayaklanma başladığında 23 Şubat günü Türkiye bakanlar kurulu acil bir toplantı yaparak, olağanüstü durum ilan edip, ayaklanma bölgesinde bir ay süreyle sıkıyönetim kararı aldı. Meclis de

bu kararı onayladı.

Genç, Muş, Ergani, Dersim, Diyarbakır, Mardin, Urfa, Siverek, Siirt, Bitlis, Van ve Hakkari illeriyle Erzurum'un Hınıs ve Bingöl'ün Kığı ilçelerinde bir ay süreyle sıkıyönetim ilan edildi.

Meclis'te 4 Mart tarihinde 58 nolu Takriri Sükun Kanunu çıkarıldı ve hükümete geniş yetkiler verildi.

Bu kanun yürürlüğe girer girmez dönemin Başbakanı İsmet İnönü'nün önerisi ile İstiklal mahkemeleri kurulmasına karar verildi.

Birincisi Ankara da kuruldu. Yetkileri sınırlı ve bütün Türkiye içindi. İdam kararlarını TBMM'nin onaylanması gerekiyordu. İkincisi ise, Vilayeti Şarkıyye'ye (Kürt kenleri) bakan sınırsız yetkili mahkemeydi.

Şeyh Said'in başına ödül konuldu

General Kemalettin Sami Paşa, Kürt meselesiyle ilgili hükümetin önünde üç temel görev bulunduğunu; birinci olarak ayaklanmaya karşı acımasız ve kanlı bir bastırma gerektiğini, ikincisi olarak, ayaklanmaya katılın, ya da katılmasın; bütün Kürtlerin silahsızlandırılacağını, üçüncüsü de; Kürtlerin ülkenin diğer yörelerine çoğunluğu oluşturmayacak bir biçimde dağıtılması ve Türklerin Kürt yörelerine yerleştirilmesi gerektiğini açıkladı.

Hükümet, Kürtlere karşı siyasetinde genel olarak bu üç noktayı yerine getirdi.

Nisan başında askeri komutanlık, yaptığı açıklamada 'Şeyh Said'i sağ yakalayanın bin altın lirayla, (8 bin kağıt lira) ölü getirenin yedi yüz altın lirayla ödüllendirileceğini; "onunla birlikte olan ya da yönetimi altında çalışanlardan kim ki onu sağ ya da ölü teslim ederse affedileceğini ve ödüllendirileceği-

ni" belirtti.

Nisan ortalarında Cibranlı Kasım'ın ihanetiyle Genç Ovası'nda ayaklanmanın esas kuvvetlerinin etrafı sarıldı. Şeyh Said ve ayaklanmanın diğer önderleri, Murat Çayı üzerindeki köprüde yakalandılar. Şeyh Said ile beraber yakalananlar arasında Şeyh Abdullah, Şeyh Ali, Şeyh Galip, Reşit Ağa, Temur Ağa ve 26 Kürt direnişçisi vardı.

Meclis, Diyarbakır ve Ankara'daki İstiklal Mahkemeleri'nin görev sürelerini altı ay daha uzattı ve idam kararını yerine getirme yetkisini bu mahkemelere verdi.

Şeyh Said: Yeterki torunlarımız mahçup düşmesin

Diyarbakır İstiklal Mahkemesi'nin sonuçlanmasından sonra 27 Mayıs 1925'de Kemal Fevzi, Hacı Ahti, Seyid Abdulkadir'in oğlu Seyid Mehmet, Kör Abdullah Saadi ve Hacı Askeri, Diyarbakır'da idam edildiler...

Diyarbakır İstiklal Mahkemesi, 29 Haziran'da da Şeyh Said'in önderliğinde ayaklanmaya katılan 47 kişi hakkında idam kararı verdi. Karar ertesi gün infaz edildi.

Şeyh Said idam sehvası önünde şunları söyledi:

"Dünya yaşantımın sonu geldi. Kendimi milletimin yolunda feda ettiğime hiçbir şekilde pişman değilim. İlerde torunlarımızın bizden dolayı düşman önünde utanç duymamaları bizim için yeterlidir."

Şeyh Said boynuna ip geçirilmeden mahkeme üyelerinden Saib Bey ve Diyarbakır Valisi Mürsel Bey'e dönerek "Mahşerde hesaplaşacağız" dedi ve ayağının altından tabure çekilerek idam edildi.

Şeyh Said ve arkadaşlarının mezarı nerede?

Şeyh Said ve arkadaşlarının mezar yerlerinin nerede olduğu hala bilinmiyor. Hatta kişisel eşyaları dahi ailesine teslim edilmemiş. Dönemin İstiklal Mahkemesi Savcısı Ahmet Süreyya 25 Temmuz 1957'de Dünya gazetesine verdiği mülakatta vasiyetinin, kişisel eşyalarının ve bir miktar parasını kendisine teslim ettiğini, kendisinin de İçişleri Bakanlığına ilettiğini yazıyor.

Fakat ne emniyet kayıtlarında ne de Jandarma'nın arşivinde Şeyh Said'in kişisel eşyalarına ait bir belgenin olmadığı, mirasçılara yetkililer tarafından 2009'da belirtilmiş.

Şeyh Said'in mezarının nerede olduğuna dair henüz resmi bir açıklama da yapılmış değil. Şeyh Said'in torunlarından Diyadin Fırat, Şeyh Said ve arkadaşlarının naaşının Diyarbakır Dağkapı'da Yenişehir Sineması ve Askeri Gazino arasında bir mevkide defnedilmiş olabileceğini söylüyor.

Daha sonraki yıllarda bu mevkiiye askeri lojmanların yapılmış olması mezar yerlerinin belirlenmesini de zorlaştırıyor.

Nerina Azad

Serokwezîr Mesrûr Barzanî: Şewitandina Qurana pîroz şermezar dikim

"Daxwaz dikim ku li her derê, rêz li hemû kitêbên pîroz yên asmanî were girtin û rê li ber têkdana pêkvejiyanê were girtin.

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî şewitandina Qurana pîroz şermezar kir û daxwaz dike ku li her derê, rêz li

hemû kitêbên pîroz yên asmanî were girtin.

Serokwezîr Mesrûr Barzanî li ser hejmara xwe ya Twitterê ragihand: "Ez şewitandina Qurana pîroz şermezar dikim. Daxwaz dikim ku li her derê, rêz li hemû kitêbên pîroz yên asmanî were girtin û rê li ber têkdana pêkvejiyanê were girtin."

Roja 28ê Hezîranê, Iraqiyekî di yekem roja Cejna Qurbanê de li ber mizgeftekê li Stockholma paytexta Swedê, Qurana pîroz şewitand.

Piştî ku polisê Swêde destûr da, welatîyê Iraqî yê bi navê Salwan Momika yê 37 salî li ber mizgefteke bajarê Stockholmê Quran şewitand. **Nerina Azad**

Talebanî: Werin em Cejna Qurbanê bikin sedema lêborîn û lihevhatinê

Qubad Talebanî bi helkefta hatina Cejna Qurbanê li Hikûmeta Herêma Kurdistanê pîroz kir û got: "Divê em ji cejnê ji bo tolerans, lihevhatin û ruhê hevdu qebûlkirinê û ya ku em Kurd jê re dibêjin 'stûyê we azad' be îlhamê bigirin."

Teksta peyamê:

Cejna Qurbanê bi taybetî li hemû misilmanên cîhanê û Kurdistanê pîroz be. Dilê me bi heciyan re ye ku piştî temamkirina Hecê bi silametî vegehin cem hezkiriyên xwe.

Îslam jî ol û şaristanî ye û yek ji bedewiyên civaka Kurd ku piraniya vê bawerî û rêbaza wê qebûl kiriye, ruhê wê yê nerm û vekirî bi ol û baweriyên din re bûye. Mixabin, di van demên dawî de, berevajî meyla olî ya dîrokî ya welatê me, vir û şûn de nûçe, bûyer û karesat me hişyar dikin û ji me re dibêjin ku divê em hemû û her yek ji me sedeman ji serî ve çareser bikin.

Ji bo tolerans, lihevhatin, hevpejirandin û ya ku em Kurd jê re dibêjin "azadiya stûyê" divê em ji cejnan îlhamê bidin.

Cejna Remezanê li we hemûyan pîroz be û heciyên hecê qebûl bin û di salên pêş de bi dilxweşî zêdetir li me vegehin. **PUKMEDIA**

Li Herêma Kurdistanê 2 zanîngehên nû

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî roja 19ê Hezîranê biryara bi jimareya 2546 ya Encûmena Wezîran îmze kir û pesend kir ku 2 zanîngehên din li Herêma Kurdistanê bîn vekirin.

Li gor biryara ku ji aliyê Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî ve hatiye îmzekirin, biryar hat dayîn li navçeya Akrê ya Duhokê û Kellar a Germiyan a ser bi Silêmanîyê du zanîngehên nû bîn vekirin. Di biryarê de hat gotin ku "Em fermanê didin Wezareta Xwendina Bilind û Lêkolînên Zanistî ku li gor hemû pêwîstiyên zanistî û yasayî yên di qanûn û talîmatan de, bi hemahengîya zanîngehên pêwendîdar, hemû pêwîstiyên van zanîngehan bi cîh bîne".

Navenda Rêveberîya Germiyan ji sala 1992an ve li Kellarê ye, peymangehek teknîkî ya ser bi Zanîngeha Polîteknîk a Silêmanîyê ve ye ku navê wê bû Koleja Teknîkî. Fakulteya perwerdeyê ya girêdayî Zanîngeha Duhokê peymangehek teknîkî ya girêdayî Zanîngeha Polîteknîk a Duhokê li Akrê ye. **rojvakurd.com**

Balyozê Iraqê: Rola Nêçîrvan Barzanî di pêwendiyên Iraq û Almanyayê de girîng e

Balyozê Iraqê yê li Almanyayê Loqman Feylî pesna rola Serok Nêçîrvan Barzanî ya di pêşxistina pêwendiyên navbera welatên Ewropayê û Iraq û Herêma Kurdistanê da. Feylî bal kişand ku diyasporaya Kurd a li Almanyayê diyasporaya herî kevn a li Almanyayê ye.

Balyozê Iraqê yê li Almanyayê Loqman Feylî ji nûçegihana Rûdawê Ala Şalî re axivî û serdana Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî ya Almanyayê û pêwendiyên Iraq û Herêma Kurdistanê ligel vî welatî nixand.

Feylî got ku pêwendiyên Iraq û Almanyayê di qonaxê baş de ne û piştî rêkeftinên sala borî yên ku di navbera her du welatan de hatine îmzekirin, pêşketinên mezin çêbûne.

Balyozê Iraqê yê li Almanyayê bal kişand ser wê yekê ku Almaniya giringiyê dide pêwendiyên li gel Iraqê û got: "Daxwaza bihêzkirina pêwendiyên di navbera aliyên de bi gelek awayan heye û li ser vê bingehê serdana Serok Nêçîrvan Barzanî bo Berlînê dê bibe yek ji stûnên girîng ên bihêzkirina pêwendiyên dualî."

Loqman Feylî got, "Almaniya li Ewropayê welatekî girîng e. Vîzyonek wê heye ku çavkaniyên enerjîyê dinirxîne. Bi taybetî piştî

şerê li Ukraynayê, bû xwediya nêrînek navneteweyî ya mezintir. Xurtkirina pêwendiyên wan li gel hikûmeta Iraqê û Herêma Kurdistanê jî beşeke ji vê mijarê. Her wiha hewl tê dayîn ku têkiliyên navbera Berlîn û Bexdayê û Berlîn û Hewlêrê xurt bibin."

Feylî bal kişand ser wê yekê ku Almaniya wek hikûmet hinek berjewendiyên xwe li Iraqê hene û destnîşan kir, partiyên desthilatdar li wî welatî giraniyê didin mijarên wek mafên mirovan, rewşa kêmnetewan û şerê li dijî DAIŞê.

Balyozê Iraqê bi bîr xist ku Parlamentoya Almanyayê komkujiyên DAIŞê yên li dijî Kurdên Êzîdî weke "jenosîd" qebûl dike û got, "Ev biryara Almanyayê ji bo Iraqê xaleke bihêz e. Ji bo alîkariya

mexdûrên şerê li dijî DAIŞê û piştgiriya me bi Almanyayê re girîng e." Loqman Feylî bal kişand ser girîngiya rola Nêçîrvan Barzanî ya di pêşxistina pêwendiyên navbera welatên Ewropa, Iraq û Herêma Kurdistanê de û got: "Di vê çarçoveyê de serdana Serokê Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî bo Almanyayê dê berhemdar û sûdmend be."

Feylî diyar kir ku 400 hezar welatîyên Iraqê ku 40 hezar ji wan Kurdên Êzîdî ne, li Almanyayê dijîn û diyasporaya Kurd a li wî welatî yek ji diyasporayên herî kevn e û got, "Di warê entegrasyonê de, girîng e ku têkiliyên bi parlamenter û rêveberiyên herêmî yên 16 eyaletên Almanyayê re bîn xurtkirin." **Rudaw**

Li Şîrnexê pevçûna malbatan: 3 kes birîndar bûn

Li navçeya Cizîrê ya ser bi parêzgeha Şîrnexê ya Bakurê Kurdistanê ve 2 malbatan bi dar û keviran pevçûn. Di şer de 3 kes birîndar bûn.

Li gor zanyariyan êvara Çarşemê 28ê Hezîrana 2023an li taxa Kale ya navçeya Cizîrê di navbera du malbatan de ji ber sedemek nediyar nîqaş derket.

Piştî demekê endamên herdu malbatan bi dar û keviran pevçûn û 3 kes birîndar bûn. Li ser agahdarkirinê tîmên tendirustî çûn cihê bûyerê û birîndar rakirin Nexweşxaneyê Dewletê ya Cizîrê. Hat ragihandin ku hêzên ewlekariyê derbarê bûyerê de lêkolîn daye detspêkirin. **Nerina Azad**

Mesrûr Barzanî: Cejna we pîroz be û Xwedê Kurdistanê biparêze

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî bi helkefta Cejna Qurbanê peyamek belav kir û got "Bi hêviya ku ev cejn bibe sedema tebayî, lêborîn, xêr û xweşî û pêşkeftina zêdetir a nîştimana me. Cejna we pîroz be û Xwedê Kur-

distanê biparêze" Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî bi boneya Cejna Qurbanê peyamek belav kir.

Mesrû Barzanî di peyama xwe de dibêje "Bi minasebeta cejna pîroz a Qurbanê bi taybetî Pêşmergeyên qehreman, hêzên ewlekariya navxweyî, kesûkar û malbetên serfiraz yên şehîd û Enfalkiriyên gerimtirîn pîrozbayiyên xwe pêşkêşî Misilmanên Kurdistan, Îraq û cîhanê dikim."

Herwiha Mesrûr Barzanî got "Hêvî dikim di rewşeke aram, di nava şadî û xweşiyê de rojên xwe yên cejnê derbas bikin."

Serokwezîrê Herêma Kurdistanê Mesrûr Barzanî di dawiya peyama xwe de got "Bi vê hêviyê me ku cejn bibe sedema tebayî, lêborîn, xêr û xweşî û pêşkeftina zêdetir ya nîştimana me û dabîn bûna aştî û aramî li dever û cîhanê de bi giştî.

Cejna we pîroz be û Xwedê Kurdistanê biparêze." **Nerina Azad**

Ji bo asayîkirina pêwendiyên bi Sûriyê re çar şertên Tîrkiyê hene!

Çavkaniyên Tîrkiyê şert û mercên ku Enqereyê di hevdîtîna normalîzekirina çaralî yên di navbera cigirên wezîrên karên derve yên Tîrkiyê, Rûsya, Sûriyê û Îranê de di çarçoveya Lûtkeya Astanayê ya 20emîn ku di 20-21ê Hezîranê de hat lidarxistin de,

danîbû pêşya Sûriyê eşkere kirin. Ewlekariya sîno-ran, vegera penaberan, makezagoneke nû û hîlbijartinên giştî di nav wan de ne. Rojnameya Yenî Şafak a bi nêzîkbûna xwe ya bi hikûmetê re tê naskirin, nûçeyê xwe li ser çavkaniyê ku weke "asta bilind" bi nav dike, nixand û îdia kir, şanda Tîrkiyê di hevdîtîna çaralî de ku nexşerêya Rûsyayê ji bo asayîkirina pêwendiyên Enqere-Şamê hat gotûbêj kirin, çar şert pêşkêşî şanda Sûriyê kirin ku ew wan "pêwîstî ji bo avakirina baweriya" dîtin.

Çavkaniyê da zanîn, Enqere li benda bersiva Şamê ya ji bo şert û mercan e û got ku ji van şertan ya yekem "têkoşîna li dijî rêxistinên terorîst e". Herwiha got, aliyê Tîrkiyê pêşniyar dike ku "mekanîzma hevahengiya leşkerî ya çaralî ji aliyên danûstandinê re were avakirin da ku operasyonên hevbeş li dijî navçeyên terorîstî organîze bikin".

"Dema ku artêşa Tîrk ji vir vekîşe wê kî ewlehiya herêmê misoger bike? Ma hûn dikarin van zilaman di bin kontrolê de bihêlin? Dema ku em li ser dipirsin, ew nikarin bersiv bidin, "wî got. Heman çavkaniyê diyar kir ku aliyê Tîrkiyê ji Sûriyê xwest ku "li ser vegera ewle ya penaberên Sûriyê sozên nivîskî bide". Û wî got jî ku şanda Tîrkiyê li Astana pêşniyar kir, "penaberên ku wê vegerin welatên xwe, pêşî li deverên ewle bên ragirtin û yên ku bixwazin dikarin vegerin bajarên ku berê lê dijîn". Daxwaza sêyem a Tîrkiyê "pêvajoya siyasî û birevebirina wê û amadekirina destûreke nû" ye, ya çarem jî "lidarxistina hîlbijartinên giştî bi beşdariya hemû Sûriyên cîhanê" ye. **PeyamaKurd**

Serbiyadayî ev e

Îro jî bi dîplomasiya navdewletê ya Barzaniyan û bi taybetî ya serokê herêma Kurdistanê rêzdar Nêçîrvan Barzanî kurd berbi dewleteke serbi xwe gavên lezgîn davêje...

Niha em û hûn gelek baş têdigihêjin ku xebat û tekoşîna sed salane ku îro serê me di nava alema cîhanê de bilind de, gihiştîye qonaxa serxwebûnê. Heger ne ev tekoşîn û berxwedana Barzaniyan ya bê rawestandî ji bona azadî û sexwebûna Kurdistanê ba, helbet wê îro rêvebirên wî welatê jî dê di dawiya xebatên wê tekoşîna li ser rêbaza Barzaniyê nemir ya ku bê rawestandî hatibû domandin, wê serê wan û gelê kurd jî di qada navneteweyî de wê îro ne bilind ba.

Min gelek caran gotiye û nivîsiye ku êdî kurd dibin dewleteke serbixwe û wê êdî tu kes, hêz û qawet dê nikaribin pêşî li vê bigirin. Dema em li pêwendî û diyaloga nava rêvebirên û bi taybetî ya Barzaniyan û cîhanê dinerin, vê pir vekirî û rehet dibînin ku bê ji bona Kurdistaneke serbixwe Barzanî çawa û bi çî rengî diyalogê dimeşînin.

Heger ne ji xaîn û xweiroşînan me xwe bi xwe bana niha zûde ew daxwaza sed salan pêk hatibûya. Lê dîsa jî divê em spasî Barzaniyan bikin ku camêran bi sebir û sikûnet di vê rêya dirêj de teslîm nebin û her ji bona berjewendîya gelê xwe di nava tekoşîn û hewldanên azadiya gel de xebatên bê hempa domandin û didomînin.

Dor hatiye ku êdî em jî weke mîletê kurd fêkî û berhemên sed

salan ji bona gelê xwe û ji bona xwe bi kar binin. Ji ber vê jî pêwîste ku em weke mîlet, weke

mîlet jî ji hebûna xwe dûr dikevin.

Ji roja dabêşkirina Kurdistanê di nava çar dagirkerên devbixwîn

xelkekî bindest ku em ê azadiyê bibînin û dîtin. Divê em jî bi hemî hêz û qaweta xwe ji bona Kurdistaneke xweştirîn, azad û serbixwe li ba Barzaniyan bin û piştgirê wan bin.

Ji roja ewil de ku Barzaniyan dest bi tekoşîna azadiya gelê xwe kirin. Daxwaz û hedefa wan ew bû ku ji bona me kurdan kurdistaneke azad û serbixwe damezrînin, bû.

Lê azadî û serxwebûna Kurdistanê jî ne weha rehet e. Rewşa Kurdistanê ne weke tu mîlet û gelên kolonî ne. Ji ber ku Kurdistan kirine çar perçe û her perçak li gor çand û baweriya dagirkerên xwe hatine û têne perwerdekirin. Loma zehmete ku mirov kurdan dîsa weke kurd bide nasîn.

Bi rê û rêbazên asîmlasyona ku dagirkeran kirine û dikin, kurdan ji qalibê wan, ji hêjayî û çanda wan bi dûr dixîne. Dema gelê kolonî ji çand û hêjayiyên xwe bi dûr bikevin, aha di wê demê ew

û heta niha li dijî tekoşîna kurdan jî ne sekinî ye. Lê hemî têk çûn bi vê têkçûnê de tu nema bû kurd êdî nemînin. Lê bi tekoşîn û berxwedana Barzaniyan kurd her man û wê her bimînin.

Barzaniyan bi saya wê tekoşîn û berxwedana li hember dijmin, kurd weke kurd man. Îro jî bi dîplomasiya navdewletê ya Barzaniyan û bi taybetî ya serokê herêma Kurdistanê rêzdar Nêçîrvan Barzanî kurd berbi dewleteke serbi xwe gavên lezgîn davêje.

Êdî divê em û herkes vê baş bizanibin ku Barzanî bûne Kurdistan û Kurdistan jî bûye Barzanî. Loma heta Barzanî hebin bila tîrsa tu kesan tune be ku wê Kurdistan têk here.

Spas ji bona dîplomasiyê û hevdîtîna te yên navneteweyî û bi taybetî jî ya di wan rojên germ Elmanya ku cenabê te dîplomasiyê germ pêk anî, serokê herêma Kurdistanê rêzdar Nêçîrvan Barzanî. **Bûbê Eser**

'Têcrîd bi înkarkirina gelê Kurd destpê kir'

Rêveberê Navenda Giştî ya OHD'ê Mûhîttîn Mûgûç ragihand ku têcrîd ji avabûna komarê û vir ve li Kurdan tê ferzkirin û got, "Ji roja ku gelê Kurd ji pozîsyona damezrîner û hêmanê esasî hatin derxistin û vir ve tê têcrîd-kirin." Têcrîda ku 24 sal in li ser Rêberê Gelê Kurd Abdullah Ocalan tê ferzkirin, salên dawî gelekî giran bû. 28 mehên dawî bi ti awayî agahî ji Abdullah Ocalan nayê wergirtin. Serlêdanên parêzeran û malbata wî ji aliyê saziyên pêwendîdar ve têne redkirin.

Rêveberê Navenda Giştî ya Komeleya Hiqûqnasan a ji bo Azadiyê (OHD) Mûhîttîn Mûgûç li ser têcrîdê ji ANF'ê re axivî û anî ziman ku têcrîd ji zûdeyî li ser Kurdan tê ferzkirin.

Mûgûç got, "Piştî ku gelê Kurd ji pozîsyona damezrîner û hêmana esasî ya komarê hate derxistin, piştî ku ji bilî nasnameya Tîrk nasnameyêke din nehate qebûl kirin, hingî têcrîd kete nava jiyana me. Di heman demê de nasnameya Kurd hate redkirin, zimanê wan hate qedexekirin, bi qedexeyan navê cografya, gund û bajarên hatin guhertin. Têcrîd bi avakirina girtîgeha Îmrîlyê re di şexsê Birêz Abdullah Ocalan û girtiyên din de li ser girtiyên hemûyan hate ferzkirin. Ti ji girtiyên li wê derê nikarin malbat û parêzerên xwe bibînin. Ev pîrsgirêk

êdî ji asta hiqûqî wêdetir bûye pîrsgirêkeke civakî."

Mûgûç ragihand ku rêxistinên civakî yên sivîl di mijara têcrîdê de di nava nêzîkatiyêke pasîf de ne û got, "Sedema vê nêzîkatiya pasîf ew e ku çalakîyên têkildarî têcrîdê têne kirin ji wergirtina encamê gelekî dûr e. Ev yek jî nîşan dide ku rêxistinên civakî yên sivîl ji civakîbûnê dûr ketine, ji aliyê civakî de nikarin xwe bi rêxistin bikin. Rêxistinên civakî yên sivîl û saziyên din ên pêwendîdar bi vê nêzîkatiya xwe li nava çar dîwaran asê dikin û civak û kesayetên bi rêxistin nakin, nikarin encamê bi dest bixin.

Rêxistinên civakî yên sivîl li gorî armanca xwe ya damezrandinê heta ku bi feraseta rêxistinkirina mafên bîngêhî û azadiyê tevnegerin, di mijara têcrîdê û mijarên din de nikarin bi roleke çalak rabin. Tenê bi birêxistinkirina civakî dikare bi rola xwe rabe."

Mûgûç destnîşan kir ku weke OHD ew rêxistîneke civakî ya sivîl in ku dixwazin mafên bîngêhî û azadî di her şert û mercî de bêne parastin û got, "OHD xwedî wî mafî ye ku di her mijarê de bi xwe. Di mijara têcrîdê de jî wezîfeya me ye ku karekî bi bandor ê pratîkî bikin." **anfkurdi.com**

Serok Nêçîrvan Barzanî: Almanya giringiyê dide peywendiyên xwe yên ligel Iraq û Herêma Kurdistanê

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî piştî hevdîtina li gel Şêwirmendê Almanyayê Olaf Scholz daxuyaniyek da û hemû civînên ku bi me re beşdar bû û Em wek tîm axivîn. Min çu carî nedîtiye ku Iraq û Bexda pirsgrêk ji bo hevdîtîna Herêma

got: Serdana me ya Berlînê li ser daxwaza Şêwirmendê Almanyayê bû, îro danê êvarê me civîneke baş pêk anî, di vê hevdîtîna de behsa mijarên hevbeş ên Herêma Kurdistanê û Almanyayê û herwiha peywendiyên Iraqê û Almanyayê kirin. Tiştê ku em hest dikin ew e ku Berlîn û Şêwirmend girîngiyê mezî didin pêşxistina van peywendiyên ligel Iraqê û di nav Iraqê de jî ligel Herêma Kurdistanê.

Me li ser mijarên berjewendiyên herdu aliyên çawanîya pêşxistina peywendiyên xwe di warê aborî û siyasî de gotûbêj kir û me daxwaz ji wî kir ku serdana Iraq û Herêma Kurdistanê bike. Paşê bersiva pirsên rojnamevanan da û di destpêkê de derbarê asta ku hikûmeta navendî piştgiriya peywendiyên Herêma Kurdistanê bi cîhanê re dike û got:

“Bêguman berî ku em vê serdanê bikin, me bi serokwezîrê Iraqê re hevahengî kir û di hemû civînên ku me îro li vir pêk anîn de, balyozê me bi me re bû, di

herêma Kurdistanê li gel ti aliyekî çêbibe.” Serok Nêçîrvan Barzanî di bersiva pirsê de, li ser rewşa Herêma Kurdistanê û hewlên Bexdayê yên ji bo kêmkirina pêgeha Herêma Kurdistanê û hinartina petrola Herêma Kurdistanê got:

“Pêwendiyên YNK û PDKê ne pir xirab e, xirab e, lê ne ewqas xirab e. Niha ku îro em li vir in, di navbera YNK û PDKê de civîn hatine kirin û em hêvîdar in ku ev civîn berdewam bin da ku em bigihin encamê. Helbet bihevrebûn dê pêgeha Herêma Kurdistanê li derve û herwiha li Iraq û Bexdayê bihêztir bike. Hewldan hemû di çarçoveya wê yekê de ne ku em bikarin bi YNKê re lihev bikin. Pirsê petrola Herêma Kurdistanê beşekî girêdayî Bexdayê ye û ya din jî girêdayî Tirkîyê ye, lê heta niha tiştê ku em dibînin gelek mixabin e ku Bexdayê gavên pêwîst ji bo wê neavêtiye.”

Derbarê zêdekirina alîkariyên Almanyayê bo Pêşmerge û avadankirina Şingalê jî got:

“Di vê hevdîtina li gel Şêwirmendê Almanyayê de, me spasiya Almanyayê kir ku di hemû waran de, di warê leşkerî, mirovî û aborî de, di demên dijwar de, piştevaniya Herêma Kurdistanê kiriye. bi her awayî. Tiştê ku em îro fêhm dikin ew e ku ev piştgirî dê berdewam bike.” Serok Nêçîrvan Barzanî di bersiva pirsê de li ser sedemên dilgiraniya Almanyayê bo Herêma Kurdistanê, bi taybetî dema dawî ya mana hêzên Almanyayê li Iraq û Herêma Kurdistanê de got:

“Ev mijar bi rastî nehat gotûbêj kirin, lê wek hûn jî dizanin, parlamentoya Almanyayê dema mayîna leşkerên Almanyayê dirêj kir û îro em bi birêz serokwezîr re axivîn û me tekez li ser wê yekê kir ku hîn jî DAİŞ li ser Iraqê hêja metirsî ye.”

Di derbarê helwesta Herêma Kurdistanê li hember hebûna hêzên Amerîkayê li Iraqê û peywendiyên Herêma Kurdistanê ligel Tirkîyê piştî hilbijartinên vî welatî, Serok Nêçîrvan Barzanî got:

“Mijara hebûna Amerîkayê di çarçoveya rêkeftina ligel Iraqê de ye û ne li derveyî wê rêkeftîna bû. Di navbera Iraq û Amerîkayê de rêkeftineke stratejîk heye û di vê çarçoveyê de artêşa Amerîkayê li Iraqê ye û baweriya me û Bexdayê jî ew e ku heta niha jî pêwîstiya me bi hevkarîya navdewletî heye û di vê çarçoveyê de jî Amerîka wek hevpeymanê me ye. Li Iraqê û hemû aliyên Iraqê hemfikir in ku pêwîst e Gulan ev hevkarî berdewam bike. “Têkiliyên me yên bi Tirkîyê re baş in û ne xerab in. Em hêvî dikin ku peywendiyên Tirkîyê û Iraqê roj bi roj baştir bibin.”

rojevakurd.com

rojevakurd.com

Yekîtiya Niştîmanî û Partiya Demokrat li Hewlêrê dicivin

Bi amadebûna Bafil Celal Talebanî Serokê Yekîtiya Niştîmanî ya Kurdistanê, Yekîtiya Niştîmanî ya Kurdistanê û Partiya Demokrat Kurdistanê li Hewlêrê civîneke hevbeş lidar xistin.

Berdevkê Fermî yê Yekîtiya Niştîmanî ya Kurdistanê Dr. Soran Cemal Tahir di daxuyaniyê de ji PUKMEDIA re got: polîtîburoya Partiya Demokrat û yê Yekîtiya Niştîmanî dicivin.

Got jî: Di hevdîtîna de pêşatên dawî yên siyasî yên Herêma Kurdistanê û Êraqê û kêşeyên ku di paşerojê de rûbirûyê kurdan dibin, dê bîn gotûbêj kirin, kêşe û nakokiyên heyî dê bîn nixrandin û çareseriyên guncaw bîn pêşxistin û peywendiyên dualî di navbera Yekîtiya Niştîmanî û Partiya Demokrat de bêne pêdaçûn.

PUKMEDIA

Ji bo parastina Kerkûkê daxwaza yekdengiya serkirdatiya siyasî ya Kurd tê kirin

Serokê Desteya Navçeyên Kurdistanê yên li derveyî îdariya Herêma Kurdistanê Fehmî Burhan ragihand, pirsgrêkên navçeyên madeya 140 nehatine çareser kirin, daxwaz kir jî ku hemû serkirdêyên siyasî yên Kurd bi yekdengî û yekhelwestî Kerkûkê biparêzin.

Fehmî Burhan îro di konferansekê rojnamevanî de ragihand, ew ê piştî çejnê ligel hemû cotkarên navçeyên Kurdistanê re bicivin û xebat û erkên xwe yên di pêşerojê de diyar bikin.

Serokê Desteya Navçeyên Kurdistanê got jî: “Peyama cotkarên Kurd û Tirkmen ên Kerkûkê gihîştîya desthilatdarên Iraqê. Me wek Hikûmeta Herêma Kurdistanê jî, hemû sazîyên Iraqê ji pirsgrêkên cotkarên Kerkûkê agahdar kirine. Lê heta ti kesî gavên kirdarî ji bo çareseriyê jî neavêtiye.”

Destnîşan kir jî ku yek ji sedeman ew e ku derz li gotara aliyên siyasî yên Kurdistanê ketiye û daxwaz kir jî ku pêwîste serkirdatiya siyasî ya Kurd yekdeng bin, ji bo parastin û rizgarkirina cotkarên Kurd li Kerkûkê ji rewşa ku tê de ne.

Greva cotkarên Topzawa, Daqûq, Qerehancîr û hejmarek gundên din ên parêzgeha Kerkûkê li dijî astengkirina artêşa Iraqê û destserkirina zeviyên wan mehek e berdewam e. Cotkarên Kurd daxwaza dikin biryarên Meclîsa Serkirdatiya Şoreşa Partiya Beisê ya berê bîn hilweşandin, lê heta niha bi fermî bersiva wan nehatiye dayîn.

Nerina Azad

Rêveberiya Xweser ji bo Cejna Qurbanê daxuyaniyek belav kir

Rêveberiya Xweser a Rojavayê Kurdistanê diyar kir ku bi mebesta Cejna Qurbanê dê ji sibe heta 1ê Temûzê betlane hatiye ragihandin.

Hevserokatiya Encûmena Cîbicîkar a Bakur û Rohilatê Sûriyê ya Rêveberiya Xweser bi boneya Cejna Qurbanê daxuyaniyek belav kir.

Li gorî daxuyaniyê hemû dezgeh û sazîyên fermî yên girêdayî Rêveberiya Xweser bi mesta Cejna Qurbanê dê ji roja Sêşemê 27ê Hezîrana 2023yan heta roja Şemiyê 01ê Temûza 2023yan di betlaneyê de bin.

Herwiha di daxuyaniyê de hat ragihandin ku dê tenê sazîyên ku divê kar bikin, wê li ser karên xwe bimînin.

Li aliyê din Desteya Navxwe ya Rêveberiya Xweser jî hej-

mareke tedbîr ji bo rojên cejnê derxistin. Tedbîrên ku ji aliyê Desteya Navxwe ya Rêveberiya Xweser ve hatine derxistin ev in:

- Nabe kamyon ji sibe demijmêr 2 piştî nîvro heta demijmêr 6ê êvara roja 1ê meha 7 derbasî nav bajar û bajarokan bibin.

- Nabe matorên sivîl û yên serbazî ji îro heta demijmêr 6ê

êvara roja 1ê tîrmehê derbasî nav bajar û bajarokan bibin.

- Hemû deriyên sînorî ji sibe heta demijmêr 6ê êvara roja 1ê tîrmehê li pêşiya tevgera bazirganiyê tîn girtin, li pêşiya çûn û hatina xelkê wek berê dimîne.

- Nabe lîstikên bi agir û çekan hebin, kesê rênmayan pêk neyê wê were cezakirin **Nerina Azad**

98 sal di ser şehîdkirina Şêx Seîd re derbas bûn

Serhildana ku bi navê Şêx Seîd nasyar e, rêxistîneke stratejîk li xwe digre. Ev rêxistin Komîteya Îstîqlal a Kurdistanê ango Rêxistina Azadî ye ku, di sala 1922yê de li Erziromê di Serokatiya Mîralay Xalid Begê Cibrî de hatibû damezirandin.

Serhildana ku bi navê Şêx Seîd nasyar e, rêx-

istîneke stratejîk li xwe digre. Ev rêxistin Komîteya Îstîqlal a Kurdistanê ango Rêxistina Azadî ye ku, di sala 1922yê de li Erziromê di Serokatiya Mîralay Xalid Begê Cibrî de hatibû damezirandin.

24 kadirên serbazî yê pilebilind ku Îhsan Nûrî Paşa û Îsmail Heqî Şaweys du ji wan in û rewşen-hîzrên wekî Dr. Fuat, Kemal Fewzî û Yusuf Ziya û sedan pêşengên wê yê olî û civakî, ji aliyê rêxistiniya kadiran ve stratejîkbûna herî diyar a rêxistina Azadiyê ye, ji bilî bernameya wê ya siyasî.

Avakirina Kurdîstaneke serbixwe û yekgirtî armanca wê ya sereke bû û heta Peymana Lozanê ku îsal sedsaliya wê ye, Azadiyê xebatên rêxistinî nekir. Lê dema Peymana Lozanê Kurdistanê perçe û dabeş kir, amedekariyên serhildanê jî destpê kirin. Ji Şêx Mehmûdê Berzencî heta Simkoyê Şîkak pêwendî hatin kirin. Tam di vê navberê de ji ber şaştegi-hîştînekê rêxistinî di 4ê Îlonê ya sala 1924ê de li Beytûşebapê serhiladaneka biçûk rû da û piştî vê bûyerê mejiyê rêxistina Azadî Xalid Begê Cibrî û Yusuf Ziya hatin girtin. Zindanbûna mejiyên Azadiyê hemû pîlan û stratejiyên serhildanê jî têk dan. Bûyera Pîranê jî bêbextiya duyem bû. Di 13ê Sibatê ya sala 1925ê de li Pîrana Diyarbekirê hejmarek serbaz xwestin çend kesên li cem Şêx Seîd desteser bikin. Ev e pîlanekê dewletê bû bo teqandina serhildanê berî dema xwe û Şêx Seîd dema ew kes radest nekirin şerek ku dê bûbaya çirûska serhildanê rû da û Şêx Seîd ji nişka ve bû rêberê olî û netewî ya serhildanê.

Serhildan, di demek gelek zû de ji sê milan ve li aliyê Mûş, Xarpêt û Diyarbekirê ve belav bû û hejmarek bajarok hatin girtin. Lê ji ber ku serhildan ji ber sê sedeman, bêyî dema xwe, bêyî beşdariya kadirên serbazî û bêyî çî piştgiriyeke navnetewî destpê kiribû, ji aliyê artêşeke nîzamiyê ve hate şikênanandin. Piştî şikênanandina serhildanê di 14ê Nîsanê de jî Xalid Begê Cibrî, Yusuf Ziya, Mele Evdîrehmanê Şîrnexî, Teymen Alî Rîza û Faîk Beg ji aliyê Dîwana Herbê ya Bidlîsê ve hatin kuştin. Piştî rojek din jî Şêx Seîd Efendî hate girtin û li Diyarbekirê di berbangê 29ê Hezîranê de digel 46 hevalên xwe hatin sêdarkirin. Heta niha jî ne cihê gorên wan diyar e, ne jî arşîvên dadeghkirinên wan hatine eşkerekirin.

98 sal berê hêviya avakirina Kurdîstana mezin li ber bircên Diyarbekirê nîvçû ma. Lê îro ew hêvî li ser bircên Hewlêrê pêl dibe.

Nerina Azad

Deriyê sînorî yê Şuşmê li pêş geştiyaran hat vekirin

Deriyê sînorî yê Şuşmê li parêzgeha Helebce ya di navbera Başûr û Rohhilatê Kurdistanê li pêş geştiyaran

hat vekirin. Deriyê Sînorî yê Şuşmê yê li Helebceyê ye ji îro pê ve ji deriyên geştiyariyê re hat vekirin.

Deriyê sînorî ku beriya niha ji deriyên bazirganî re hatibû vekirin, di encama danûstandinên li gel rayedarên Herêma Kurdistanê û Îranê de ji deriyên geştiyariyê re jî hat vekirin. Da zanîn ku, hemwelatîyên her du welatan dê bikaribin ji deriyê sînorî re derbas bibin, ku bi merasîmeke fermî bi amadebûna parêzgarê Helebce û berpirsên Îranê hat vekirin. Deriyê sînorî yê di nav sînorê bajarokê Tewêle de ye û 32 kîlometre dûrî navenda bajarê Helebce ye, deriyê sînorî ber bi bajarokê Nosûd ê parêzgeha Kirmaşanê ya Rohhilatê Kurdistanê ve tê vekirin.

Nerina Azad

Nêçîrvan Barzanî û Wezîrê Dewletê yê Almanyayê behsa rewşa deverê kirin

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî li Berlînê bi Wezîrê Dewletê yê bo Karûbarên Derve yê Almanyayê Tobias Lindener re civiya. Di civînê de pêwendiyên Hewlêr-Berlînê û Hewlêr-Bexdayê hatin gotûbêj kirin.

Îro Duşema 26.6.2023an Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî bi Wezîrê Dewletê yê bo Karûbarên Derve yê Almanyayê Tobias Lindener re civiya.

Nêçîrvan Barzanî di civînê de kêfxweşiya xwe li hember asta pêwendiyên Almanyayê yê bi Iraq û Herêma Kurdistanê re nîşan da û behsa encamên erênî yê serdana Serokwezîrê Iraqê ya bo Berlînê kir.

Serokê Herêma Kurdistanê herwiha daxwaz ji Almanyayê kir ku di piştgiriya Iraqê û Herêma Kurdistanê de ji bo parastina aramî, istiqrar û rûbirûbûna metirsiyên DAIŞê de berdewam be.

Di hevdîtîne de Tobias Lindener tekezî li ser wê yekê kiriye ku Almaniya amade ye alfarî û piştgiriya Iraqê û Herêma Kurdistanê di her demekê û her warekî pêwîst de bike.

Wezîrê Alman herwiha destnîşan kiriye ku erkê hêzên Almanyayê di

çarçoveya Hevpeymaniya Navdewletî ya Dijî DAIŞê de de berdewam be.

Herdu aliyên di wê hevdîtîne de, behsa rewşa navxwe ya Herêma Kurdistanê, mijara hilbijartinan û geşedanên herî dawî yê li navçeyê jî kirin.

KDP.info

Îran li ser sîstema berevaniya esmanî ya Amerîkayê ji Herêma Kurdistanê daxwaza zelalkirinekê dike

Iran li ser nûçeyên dayîna sîstema berevaniya esmanî ji aliyê Amerîkayê ve ji Herêma Kurdistanê daxwaza zelalkirinekê dike.

Berdevkê Wezareta Derve ya Îranê Nasir Kenanî îro Duşemê di civîna rojnamevaniyê ya heftane de li ser pîrsa ihtimala dayîna sîstema berevaniya esmanî ji aliyê Amerîkayê ve bo Hêza Pêşmerge got, "Bala Tehranê li ser berpirsiyariya hikûmeta navendî ya Iraqê ye. Her wiha divê rayedarên Herêma Kurdistanê jî li ser vê yekê

zelalkirinekê bikin."

Nasir Kenanî got, "Divê berpirsên Herêma Kurdistanê Iraqê bi berpirsiyariyê xwe û hesasiyeta karên xwe yê têkildarî ewlehiya sînor û siyaseta cîrantiyê haydar bin."

Li gor gotina Nasir Kenanî, Têhran ti carî baweriya xwe bi nêrîn û kiryarên Amerîkayê nayîne, ji ber ku li gorî wî, Washington berjewendiyê xwe di têkdana aramiya welatên herêmê û têkbirina peywendiyên wan ên ligel cîranên xwe

de dibîne.

Kongresa Amerîkayê di projesayaya budceya Wezareta Berevaniyê ya Amerîkayê de madeyek ji bo dabînkirina sîstemên dijî mûşekî ji bo Hêza Pêşmerge ya Herêma Kurdistanê zêde kir. Ew madeya piştî Encûmena Nûneran dibe ku Encûmena Pîran re bê şandin.

Rêveberê Ofîsa Kongresman Michael Waltz, Ernie Audino roja 22ê Hezîrana 2023an ji Rûdawê ragihand, "Kurd û Pêşmerge bi salan hevkarên me yê mezin in; Pêwîstiya wan bi wê mûşekê heye û em jî dixwazin li hember wan mûşekan bihêz bin. Ji ber vê yekê ev pêşketîneke girîng e lê mixabin hîn biryara dawî nehatiye dayîn. Divê Encûmena Pîran pesend bike, paşê ji bo îmzekirinê dê biçe Koşka Spî."

Ev proje ji aliyê endamê Kongresê Don Bacon ve ku nûnertiya Nebraskayê dike, hatiye destpêkirin û hejmarek ji endamên din ên Kongresê yê ji her du partiyên Demokrat û Komarî piştgiriya wê dikin.

Nerina Azad

Îsraîl: Me dest danî ser dolarên Pasdarên Şoreşa Îranê

Îsraîl ragihand ku bi milyonan dolar pereyên krîpto yê Hêza Quds a Artêşa Pasdarên Îranê û Hizbullah Lubnanê desteser kirine.

Medya Îsraîlî di derbarê daxuyanîyên Wezîrê Parazîtinê Yoav Gallant de agahdarî belav kir.

Wezîrê Parazîtinê Gallant, bêyî ku agahiyên li ser operasyonê û mîqdara desteserkirî bide, got ku ev mîqdara herî mezin a pereyên krîpto ye ku Îsraîlê heta niha ji van koman bi dest xistiye.

Gallant îdia kir ku "Hêza Quds a Artêşa Muhafîzên Şoreşa Îranê û Hizbullahê wê van pereyên krîptoyê ji bo armancên terorîstî bikar bînin".

Wezîrê Îsraîlî herwiha eşkere kir ku wezareta şerê aborî ya dijî terorê, dezgeha îstixbarata derve ya Îsraîlê Mossad, îstixbarata leşkerî

ya Îsraîlê, polis û berpirsên din yê fermî bi hevkarîyek nêzik kar dikin. Gallant destnîşan kir ku "Îsraîl wê

têkoşîna xwe ya li dijî Îranê û komên din ên ku terorê finanse dikin berdewam bike".

rojvakurd.com

Nêçîrvan Barzanî: Me Şêwirmendê Almanyayê vexwende Herêma Kurdistanê û Iraqê

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî ligel Şêwirmendê Almanyayê Olaf

rojnamevaniyê de behsa naveroka civînan û serdana xwe ya bo Almanyayê kir û ragihand,

hand, serdana wan a Almanyayê li ser daxwaza Şêwirmendê Almanyayê bûye û hevdiştinên wan ên baş hebûne û behsa pêwendiyên Almanyayê yê ligel Herêma Kurdistanê û Iraqê û mijarên girîng ên hevbeş kirine.

Nêçîrvan Barzanî tekezî li ser wê yekê kir ku Berlîn girîngiyê dide pêşveçûna pêwendiyên xwe yê ligel Iraq û Herêma Kurdistanê û diyar kir ku di hevdiştinê de behsa çawanîya pêşvebirina pêwendiyên siyasî û bazirganî yê navbera herdu aliyên kirin.

Di beşeke din a daxuyaniyê de Serokê Herêma Kurdistanê eşkere kir, wan Şêwirmendê Almanyayê Olaf Scholz vexwendiyê Herêma Kurdistanê û Iraqê. Serokê Herêma Kurdistanê eşkere kir, di hevdiştinê de behsa metirsiyên DAIŞê yê li Iraqê kirine û tekezî li ser wê yekê jî kirine ku hîna jî pêwistiya Iraqê bi piştewaniya navdewletî heye ji bo rûbirûbûna DAIŞê û di wê çarçoveyê de jî Almanyayê mana hêzên xwe li Iraqê dirêj kiriye. **Nerina Azad**

Scholz civiya û di daxuyaniyê de behsa naveroka civînan û serdana xwe ya bo Almanyayê kir.

Şêwirmendê Almanyayê Olaf Scholz li Berlînê civiyên û Nêçîrvan Barzanî ragi-

Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî ligel Şêwirmendê Almanyayê Olaf Scholz civiya û di daxuyaniyê de

Roja 26ê Hezîrana 2023an, Serokê Herêma Kurdistanê Nêçîrvan Barzanî û Şêwirmendê Almanyayê Olaf Scholz li Berlînê civiyên û Nêçîrvan Barzanî ragi-

Daxuyaniya Wezaretê Derve ya Amerîkayê derbarê petrola Kurdistanê de

Berdevkê Wezaretê Derve ya Amerîkayê Matthew Miller ragihand, ew piştgirî didin destpêkirina hinardekirina petrola Kurdistanê û ji hevdiştinên ku di navbera Tirkîye û Iraqê de li ser vê mijarê dest pê kirine, kêfxweş in.

Berdevkê Wezaretê Derve ya Amerîkayê Matthew Miller di civîna xwe ya rojane ya rojnamevaniyê de bersiva pirsên Peyamnêrê Rûdawê Diyar Kurde yê derbarê dorpeça aborî ya li ser Îranê û ji nû ve hinardekirina petrola Kurdistanê da.

Cîgirê Wezîrê Petrolê yê Îranê Mecîd Cegenî duh ragihandibû, ku Iraqê deynê xwe yê gaza xwezayî ya 11 trîlyon dînar bi tamamî daye. Ji aliyekî din ve, Iraqê beriya niha ragihandibû, ku ji ber dorpeçên bankî yê yekalî yê Amerîkayê li ser Tehranê, ew nikarin deynê xwe yê gaza xwezayî ya 2.6 milyar dolarî bidin, ku ji Îranê jî bo berhemanîna elektrîkê anîne.

Li ser pirsê Diyar Kurde ya "Gelo Amerîkayê rê daye ku ev deynê Îranê were dayî? Di derbarê vê mijarê de ti danûstandinên nerasterast bi Tehranê re çêbûne?" Matthew Miller wiha bersiv da: "Tenê dikarim bibêjim ku di siyaseta me ya li hember Îranê û Iraqê de ti guhertin çênebûne. Rêvebiriya Biden li ser şepandina hemû cezayên li dijî Îranê berdewam e. Ez bawer in ku mirovî û deverên din ên ku navkevin ber dorpeçan dê bê bikaranîn. Pere jî dê ne rasterast lê tenê bi rêya aliyên sêyemîn ên hatine pejirandin, rastestî Îranê were kirin. Em weke Dewletên Yekbûyî yên

Amerîkayê, li gor rewûê veguhestina diravî erê dikin."

Di dema ku danûstandinên nerasterast di navbera Îranê û

pêkirina wê. Em kêfxweş in ku rayedarên Tirkîye û Iraqê jî bo nû ve hinardekirina petrolê di 9ê Hezîranê de civiyên. Em dê jî bo

Amerîkayê de berdewam dibûn, roja 10ê Hezîranê hatibû ragihandin ku 2 milyar û 700 milyon dolar ji samanên Îranê yê ku li Iraqê jî ber cezayên Amerîkayê hatine cemandin, rê li ber hat vekirin.

Hinardekirina petrola Kurdistanê

Ji aliyekî din ve, hin çavkanî diyar dikin ku piştî rawestandina hinardekirina petrolê ji Kurdistanê, Rûsyayê di meha Gulanê de nêzikî 1,7 milyon ton (rojê nêzikî 400 hezar bermîl) petrol bi rêya Tirkîyê re hinarde kirine.

Matthew Miller li ser pirsê Diyar Kurd ya "Helwesta we li hember hinardekirina petrola Rûsyayê ji bo Tirkîyê çî ye? Ji aliyê din ve jî li ser rawestandina hinardekirina petrola Kurdistanê hûn bi Tirkîyê re di nava danûstandinan de ne. Sedemên wan ên jî nû ve nekirina hinardekirinê çî ne?" wiha got: "Me gotibû em dê li ser hevdiştinên xwe yê diplomatîk ên taybet bi hevkarên xwe re neaxivin. Lê helwesta me ya li ser destpêkirina hinardekirina petrolê ya ji Bakurê Iraqê zelal bû û em piştgirî didin dest-

vê yekê hewl bidin."

Piştî biryara hakemê ya Odeya Bazirganî ya Navdewletî ya Parîsê di meha Adarê de li ser serlêdana hikûmeta Iraqê, hatina petrolê ji Kurdistanê bo bendera Ceyhanê rawestiyay.

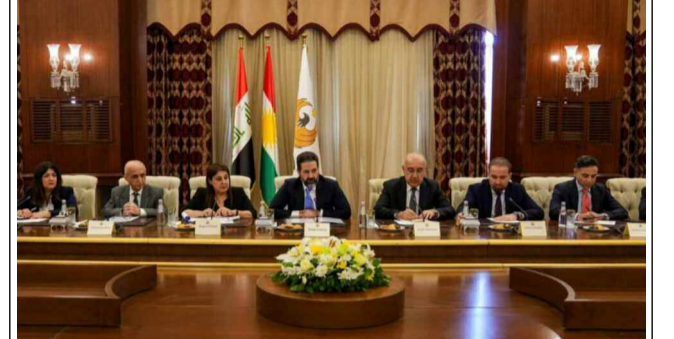
Piştî rêkeftina di navbera Hewlêr û Bexdayê de ku di 4ê Nîsanê de hatibû îmzekirin, di 9ê Hezîranê de aliyên Tirkîye û Iraqê jî bo destpêkirina hinardekirinê hatin cem hev.

Dadgehê Bazirganiya Navdewletî ya Parîsê di 24ê Adarê îsal de biryara doza ku Iraqê li dijî Tirkîyê vekirîye ji medyaya cîhanê re ragihandibû û biryar dabû ku nabe bêtî destûra hikûmeta federal a Iraqê, keştiyên petrolê yê wî welatî ji benderên Tirkîyê ber bi bazarên cîhanê ve biçin û piştî wê biryarê hinardekirina petrola Herêma Kurdistanê hatibû rawestandin.

Piştî rêkeftina di navbera Hewlêr û Bexdayê de ku di 4ê Nîsanê de hatibû îmzekirin, di 9ê Hezîranê de aliyên Tirkîye û Iraqê jî bo destpêkirina hinardekirinê hatibûn cem hev. **Rudaw**

Pirsgirêkên jîngehê Hikûmetê û 16 nûnerên welatên biyanî kom dike

Cîgirê Serokwezîr Qubad Talebanî serpereştiya civîneke hevbeş a di navbera Hikûmeta Herêma Kurdistanê û zêdetirî 16 konsul û şandên diplomatîk ên Herêma Kurdistanê li ser pirsê parastina jîngeha Kurdistanê kir û di civînê de çendî piroje hatin gotûbêj kirin ku ji bo parastina jîngeha Kurdistanê kar bikin.

Di civînê de ku roja duşemê 26.06.2023 li bajarê Hewlêrê û bi amadebûna Wezîrê Elektrîkê, Wezîrê Çandîni û Çavkaniyên Avê, Serokê Lijneya Jîngehê û Cîgirê Fermangeha Peywendiyên Derve amide bûn, Qubad Talebanî, behsa rewşa niha ya jîngeha Kurdistanê û metirsî û encamên guherîna keşûhewayê li ser Kurdistanê kir.

Her wiha got: "Hêjî ne dereng e ku hikûmet, civaka sivil û welatên dost, planeke zanistî ya stratejîk û berfireh li ser çawanîya rûbirûbûna guherîna avhewayê û parastina jîngeha Kurdistanê amade bikin, ji ber ku jîngeh mijareke girîng e û bêtî hevkarîya berfireh a hikûmet, civaka sivil û civaka navneteweyî ne hêsan e ku mirov li hember guhertinên xeterek ên jîngehê şer bike."

Cîgirê Serokwezîrê Kurdistanê di beşeke din ji axaftinên xwe de balkişand li ser pirsgirêkên çavkaniyên ax û avê yê li Kurdistanê û got: Mixabin axa me ya bi bereket di metirsiyê de ye, her çende em dixwazin ji bo ewlekariya xurek, geşepêdana ax û warên aburî çandiniyê pêş bixin û bi ser bikevin, lê divê ji bo parastina ax, çavkaniyên avê û paqijkirina wan jî planên me hebin."

Di vê çarçoveyê de Qubad Talebanî daxwaz ji welatên dost kir ku pisporek û şêwirmendên xwe bişînin Kurdistanê bi taybetî di warên parastin û paqijkirina av û axê de.

Di hevdiştinê de çendî mijarên din jî hatin gotûbêjkirin ji wan çawanîya zêdekirina rêjeya keskayê li Kurdistanê û bilindkirina hişyarî û rola rêxistinên civaka sivil di parastina jîngehê de. Di vê derbarê de Qubad Talebanî daxwaz ji konsulxaneyan kir ku zêdetir girîngiyê bidin hevkarî kirina rêxistinên jîngehparêzî.

Li beşekî dinê hevdiştinê de çendî projeyên cuda pêşkêşî konsulxaneyan hatin kirin ku bi rêya welatên xwe alîkariya Hikûmeta Herêma Kurdistanê û civaka sivil di mijara parastina jîngehê de bikin.

Ev civîn piştî wê yekê tê, ku duh Qubad Talebanî li gel hejmarek pisporek û akademîsyen li ser mijarên jîngeha Kurdistanê civiya û biryar e di rojên bê de civînê berfirehtir li ser asta pisporek û aliyên peywendîdar ên Herêma Kurdistanê û Êraqê bêtî lidarxistin da ku pirsê jîngehparêzî bibe karê sereke yê siyaseta Êraqê û Kurdistanê. **PUKMEDIA**

Li çend navçeyên Şirnexê wekî herêma ewlekariyê hate ragihandin

Li Şirnexê, li dorûbera gundên Çiyayê Cûdî, navçeya Besta û Feraşîne wekî herêma ewlekariyê ya taybet hate

ragihandin. Parêzgeha Şirnexê daxuyaniyek belav kir û da zanîn, ji bo parastina nîzama civakî û asayîşa niştîmanî û nehêlana bûyerên tundûttîjîyê li dorûbera gundên Çiyayê Cûdî, navçeya Besta û Feraşîne heta 15 rojan wekî herêma ewlekariyê ya taybet hate ragihandin.

Diyar kir jî, dema qedexeyê dê ji 30ê Hezîranê destpê bike û heta 14ê Tirmehê berdewam bibe. Parêzgeha Şirnexê daxwaz ji welatiyan kir ku ji bo parastina can û malê xwe bila serdana navçeyên ewle nekin. **Nerina Azad**

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Aa

av

Ev çîye? Ev **ave**.
Bu nədir? Bu sudur.
Что это? Это вода.
What is it? It is water.

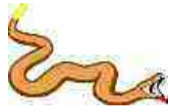
diran

Ev çîye? Ev **dirane**.
Bu nədir? Bu dişdir.
Что это? Это зуб.
What is it? It is a tooth.

agir

Ev çîye? Ev **agire**.
Bu nədir? Bu oddur.
Что это? Это огонь..
What is it? It is fire.

mar

Ev çîye? Ev **mare**.
Bu nədir? Bu ilandır.
Что это? Это змея..
What is it? It is a snake.

Bb

bizin

Ev çîye? Ev **bizine**.
Bu nədir? Bu keçidir.
Что это? Это коза.
What is it? It is goat.

balon

Ev çîye? Ev **balone**.
Bu nədir? Bu şardır.
Что это? Это шар.
What is it? It is a balon.

bacan

Ev çîye? Ev **bacane**.
Bu nədir? Bu pomidordur.
Что это? Это помидор.
What is it? It is a tomato.

otomobil

Ev çîye? Ev **otomobile**.
Bu nədir? Bu maşındır.
Что это? Это машина.
What is it? It is a car.

Cc

taç

Ev çîye? Ev **taçe**.
Bu nədir? Bu tacdır.
Что это? Это корона.
What is it? It is a crown.

canî

Ev çîye? Ev **canîe**.
Bu nədir? Bu daydır.
Что это? Это жеребенок.
What is it? It is a horse.

cücik

Ev çîye# Ev **cücike**.
Bu nədir? Bu cücədir.
Что это? Это цыплёнок.
What is it? It is a chicken.

finçan

Ev çîye# Ev **finçane**.
Bu nədir? Bu finçandır.
Что это? Это чашка.
What is it? It is a cup.

Çç

çav

Ev çîye? Ev **çave**.
Bu nədir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.

çêlek

Ev çîye? Ev **çêleke**.
Bu nədir? Bu inəkdir.
Что это? Это корова.
What is it? It is cow.

Dd

defter

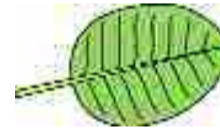
Ev çîye? Ev **deftere**.
Bu nədir? Bu dəftərdir.
Что это? Это тетрадь.
What is it? It is a copybook.

dar

Ev çîye? Ev **dare**.
Bu nədir? Bu ağacdır.
Что это? Это дерево.
What is it? It is a tree.

Ee

belg

Ev çîye? Ev **belge**.
Bu nədir? Bu yarpaqdır.
Что это? Это лист.
What is it? It is a leaf.

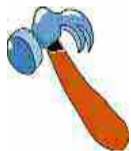
elok

Ev çîye? Ev **eloke**.
Bu nədir? Bu hinduşqadır.
Что это? Это индюк.
What is it? It is a turkey.

çaynîk

Ev çîye? Ev **çaynîke**.
Bu nədir? Bu çaynıqdır.
Что это? Это чайник.
What is it? It is a teapot.

çakûç

Ev çîye? Ev **çakûçe**.
Bu nədir? Bu çəkicdir.
Что это? Это молоток.
What is it? It is hammer.

dest

Ev çîye? Ev **deste**.
Bu nədir? Bu əldir.
Что это? Это ладонь.
What is it? It is a hand.

dil

Ev çîye? Ev **dile**.
Bu nədir? Bu ürəkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

ker

Ev çîye? Ev **kere**.
Bu nədir? Bu ulaqdır.
Что это? Это осёл.
What is it? It is a donkey.

zebeş

Ev çîye? Ev **zebeşe**.
Bu nədir? Bu qarğızdır.
Что это? Это арбуз..
What is it? It is a water melon.

Êê

êleg

Ev çîye? Ev **êlege**.
Bu nədir? Bu jiletdir.
Что это? Это жилет.
What is it? It is a jumper.

hêk

Ev çîye? Ev **hêke**.
Bu nədir? Bu yumurtadır.
Что это? Это яйцо.
What is it? It is an egg.

Ff

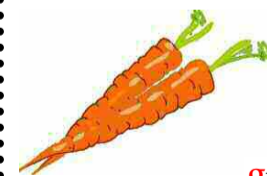
fil

Ev çîye? Ev **file**.
Bu nədir? Bu fildir.
Что это? Это слон.
What is it? It is an elephant.

firok

Ev çîye? Ev **firoke**.
Bu nədir? Bu təyyarədir.
Что это? Это самолёт.
What is it? It is a plane.

gizêr

Ev çîye? Ev **gizêre**.
Bu nədir? Bu kökdür.
Что это? Это морковь.
What is it? It is a carrot.

gêzî

Ev çîye? Ev **gêziye**.
Bu nədir? Bu süpürgədir.
Что это? Это веник.
What is it? It is a broom.

pê

Ev çîye? Ev **pêye**.
Bu nədir? Bu ayaqdır.
Что это? Это пятка.
What is it? It is a heel.

kêr

Ev çîye? Ev **kêre**.
Bu nədir? Bu bıçaqdır.
Что это? Это нож.
What is it? It is a knife.

fînd

Ev çîye? Ev **fînde**.
Bu nədir? Bu şamdır.
Что это? Это свеча.
What is it? It is a candle.

zerafe

Ev çîye? Ev **zerafeye**.
Bu nədir? Bu zürafədir.
Что это? Это жираф.
What is it? It is a giraffe.

gore

Ev çîye? Ev **goreye**.
Bu nədir? Bu corabdır.
Что это? Это носки.
What is it? It is a stocking.

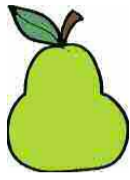

guh

Ev çîye? Ev **guhe**.
Bu nədir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо..
What is it? It is an ear.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Hh

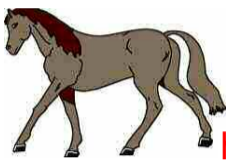
hirmê

Ev çîye? Ev hirmêye.
Bu nêdir? Bu armuddur.
Что это? Это груша.
What is it? It is a pear.

hîrç

Ev çîye? Ev hîrçe.
Bu nêdir? Bu ayıdır.
Что это? Это медведь.
What is it? It is a bear.

hesp

Ev çîye? Ev hespe.
Bu nêdir? Bu atdır.
Что это? Это лошадь.
What is it? It is a horse.

hêştir

Ev çîye? Ev hêştire.
Bu nêdir? Bu dævêdir.
Что это? Это верблюд.
What is it? It is a camel.

li

dil

Ev çîye? Ev dile.
Bu nêdir? Bu ürêkdir.
Что это? Это сердце.
What is it? It is a heart.

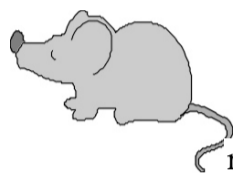
lepik

Ev çîye? Ev lepîke.
Bu nêdir? Bu əlcəkdir.
Что это? Это перчатки.
What is it? It is gloves.

ling

Ev çîye? Ev linge.
Bu nêdir? Bu qıçdır.
Что это? Это нога.
What is it? It is a leg.

mişk

Ev çîye? Ev mişke.
Bu nêdir? Bu siçandır.
Что это? Это мышь.
What is it? It is a mouse.

îi

dîk

Ev çîye? Ev dîke.
Bu nêdir? Bu xoruzdur.
Что это? Это петух.
What is it? It is a cock.

îsot

Ev çîye? Ev îsote.
Bu nêdir? Bu bibardır.
Что это? Это перец.
What is it? It is a pepper.

gustîl

Ev çîye? Ev gustîle.
Bu nêdir? Bu üzükdür.
Что это? Это кольцо.
What is it? It is a ring.

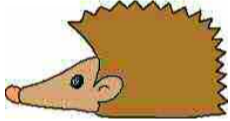

keştî

Ev çîye? Ev keştîe.
Bu nêdir? Bu gəmidir.
Что это? Это пароход.
What is it? It is a ship.

Jj

jûjî

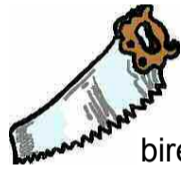
Ev çîye? Evjûjiye.
Bu nêdir? Bu kirpidir.
Что это? Это ёжик.
What is it? It is a hedgehog.

roj

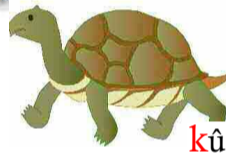
Ev çîye? Ev roje.
Bu nêdir? Bu günəşdir.
Что это? Это солнце.
What is it? It is the sun.

Kk

birek

Ev çîye? Ev bireke.
Bu nêdir? Bu mişardır.
Что это? Это пила.
What is it? It is a saw.

kûsî

Ev çîye? Ev kûsiye.
Bu nêdir? Bu bağadır.
Что это? Это черепаха.
What is it? It is a tortoise.

lêv

Ev çîye? Ev lêve.
Bu nêdir? Bu dodaqdır.
Что это? Это губы.
What is it? It is a lip.

lîmon

Ev çîye? Ev lîmone.
Bu nêdir? Bu limondur.
Что это? Это лимон.
What is it? It is a lemon.

rojname

Ev çîye? Ev rojnameye.
Bu nêdir? Bu qəzetdir.
Что это? Это газета.
What is it? It is a newspaper.

kevjal

Ev çîye? Ev keviale.
Bu nêdir? Bu xərcəngdir.
Что это? Это краб.
What is it? It is a crayfish.

kund

Ev çîye? Ev kunde.
Bu nêdir? Bu bayquşdur.
Что это? Это сова.
What is it? It is an owl.

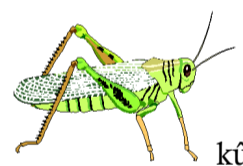
kevçî

Ev çîye? Ev kevçîye.
Bu nêdir? Bu qaşıqdır.
Что это? Это ложка.
What is it? It is a spoon.

xezal

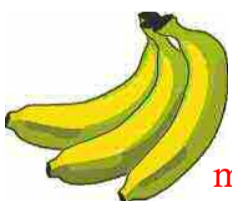
Ev çîye? Ev xezale.
Bu nêdir? Bu seyrandır.
Что это? Это джейран.
What is it? It is a deer.

kûlî

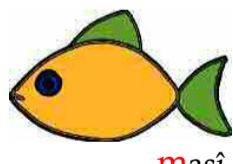
Ev çîye? Ev kûliye.
Bu nêdir? Bu çəyirtkədir.
Что это? Это саранча.
What is it? It is a grasshopper.

Mm

mûz

Ev çîye? Ev mûze.
Bu nêdir? Bu banandır.
Что это? Это банан.
What is it? It is a banana.

masî

Ev çîye? Ev masîye.
Bu nêdir? Bu balıqdır.
Что это? Это рыба.
What is it? It is fish.

gamêş

Ev çîye? Ev gamêşe.
Bu nêdir? Bu samışdır.
Что это? Это буйвол.
What is it? It is a buffalo.

meymûn

Ev çîye? Ev meymûne.
Bu nêdir? Bu meymundur.
Что это? Это обезьяна.
What is it? It is a monkey.

Nn

nan

Ev çîye? Ev nane.
Bu nêdir? Bu çörəkdir.
Что это? Это хлеб.
What is it? It is bread.

trên

Ev çîye? Ev trêne.
Bu nêdir? Bu qatardır.
Что это? Это поезд.
What is it? It is a train.

hûrbivîn

Ev çîye? Ev hûrbivîne.
Bu nêdir? Bu zərrəbindir.
Что это? Это лупа.
What is it? It is a magnifying-glass.

reng

Ev çîye? Ev reñge.
Bu nêdir? Bu boyadır.
Что это? Это краска.
What is it? It is a colour.

Oo

ode

Ev çîye? Ev Odeye.
Bu nêdir? Bu otaqdır.
Что это? Это комната.
What is it? It is a room.

otobûs

Ev çîye? Ev Otobûse.
Bu nêdir? Bu avtobusdur.
Что это? Это автобус.
What is it? It is a bus.

sol

Ev çîye? Ev sole.
Bu nêdir? Bu ayaqqabıdır.
Что это? Это обувь.
What is it? It is a shoe.

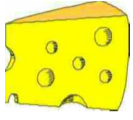

top

Ev çîye? Ev tOpe.
Bu nêdir? Bu topdur.
Что это? Это мяч.
What is it? It is a ball.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Pp

penîr

Ev çiyey? Ev penîre.
Bu nədir? Bu pendirdir.
Что это? Это сыр.
What is it? It is a cheese.

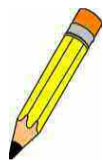
pîvaz

Ev çiyey? Ev pîvaze.
Bu nədir? Bu soğanıdır.
Что это? Это лук.
What is it? It is an onion.

perçemek

Ev çiyey? Ev perçemek.
Bu nədir? Bu yarasadır.
Что это? Это летучая мышь.
What is it? It is a bat.

pênûs

Ev çiyey? Ev pênûs.
Bu nədir? Bu qələmdir.
Что это? Это карандаш.
What is it? It is a pencil.

Qq

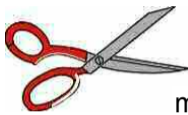

beq

Ev çiyey? Ev beqe.
Bu nədir? Bu qurbağadır.
Что это? Это лягушка.
What is it? It is a frog.

Ev çiyey? Ev qaze.
Bu nədir? Bu qazdır.
Что это? Это гусь.
What is it? It is a goose.

meqes

Ev çiyey? Ev meqese.
Bu nədir? Bu qaçıdır.
Что это? Это ножницы.
What is it? It is a scissors.

portqal

Ev çiyey? Ev portqale.
Bu nədir? Bu portağaldır.
Что это? Это апельсин.
What is it? It is an orange.

Rr

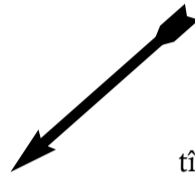
şêr

Ev çiyey? Ev şêre.
Bu nədir? Bu şirdir.
Что это? Это лев.
What is it? It is a lion.

kêwrişk

Ev çiyey? Ev kêwriške.
Bu nədir? Bu dovşandır.
Что это? Это заяц.
What is it? It is a rabbit.

tîr

Ev çiyey? Ev tîre.
Bu nədir? Bu oxdur.
Что это? Это стрела.
What is it? It is an arrow.

rovî

Ev çiyey? Ev roviye.
Bu nədir? Bu tülküdür.
Что это? Это лиса.
What is it? It is a fox.

Ss

sêv

Ev çiyey? Ev sêve.
Bu nədir? Bu almadır.
Что это? Это яблоко.
What is it? It is an apple.

stêrk

Ev çiyey? Ev stêrke.
Bu nədir? Bu ulduzdur.
Что это? Это звезды.
What is it? It is a star.

se

Ev çiyey? Ev seye.
Bu nədir? Bu itdir.
Что это? Это собака.
What is it? It is a dog.

sêvik

Ev çiyey? Ev sêvike.
Bu nədir? Bu kartofdur.
Что это? Это картофель.
What is it? It is a potato.

Şş

şûr

Ev çiyey? Ev şûre.
Bu nədir? Bu qılıncdır.
Что это? Это меч.
What is it? It is a sword.

şeh

Ev çiyey? Ev şeeye.
Bu nədir? Bu daraqdır.
Что это? Это гребешок.
What is it? It is a comb.

şîr

Ev çiyey? Ev şîre.
Bu nədir? Bu süddür.
Что это? Это молоко.
What is it? It is a milk.

şûşe

Ev çiyey? Ev şûşeye.
Bu nədir? Bu şüşədir.
Что это? Это стекло.
What is it? It is a glasses.

Tt

tîr

Ev çiyey? Ev tiriye.
Bu nədir? Bu üzümdür.
Что это? Это виноград.
What is it? It is a grape.

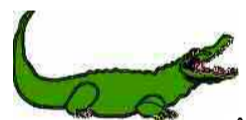
tûfi

Ev çiyey? Ev tûfiye.
Bu nədir? Bu tutuquşudur.
Что это? Это попугай.
What is it? It is a parrot.

pirtûk

Ev çiyey? Ev pirtûke.
Bu nədir? Bu kitabdır.
Что это? Это книга.
What is it? It is a book.

tîmsah

Ev çiyey? Ev tîmsahe.
Bu nədir? Bu timsahdır.
Что это? Это крокодил.
What is it? It is a crocodile.

Uu

ufî

Ev çiyey? Ev utiye.
Bu nədir? Bu ütüdür.
Что это? Это утюг.
What is it? It is an iron.

guh

Ev çiyey? Ev guhe.
Bu nədir? Bu qulaqdır.
Что это? Это ухо.
What is it? It is an ear.

Ûû

bilûr

Ev çiyey? Ev bilûre.
Bu nədir? Bu tütəkdir.
Что это? Это свирель.
What is it? It is a pipe.

brûsk

Ev çiyey? Ev brûske.
Bu nədir? Bu ıldırımıdır.
Что это? Это молния.
What is it? It is a lightning.

Vv

çav

Ev çiyey? Ev çave.
Bu nədir? Bu gözdür.
Что это? Это глаз.
What is it? It is an eye.

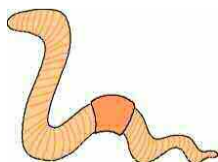
keVok

Ev çiyey? Ev keVoke.
Bu nədir? Bu göyörcündür.
Что это? Это голубь.
What is it? It is a pigeon.

gul

Ev çiyey? Ev gule.
Bu nədir? Bu güldür.
Что это? Это цветы.
What is it? It is a flower.

kurm

Ev çiyey? Ev kurme.
Bu nədir? Bu qurddur.
Что это? Это червяк.
What is it? It is a worm.

çûk

Ev çiyey? Ev çûke.
Bu nədir? Bu quşdur.
Что это? Это птица.
What is it? It is a sparrow.

dûpişk

Ev çiyey? Ev dûpişke.
Bu nədir? Bu əqrəbdır.
Что это? Это скорпион.
What is it? It is a scorpion.

bivir

Ev çiyey? Ev bivire.
Bu nədir? Bu baltadır.
Что это? Это топор.
What is it? It is an axe.

berçavik

Ev çiyey? Ev berçavike.
Bu nədir? Bu eynəkdir.
Что это? Это очки.
What is it? It is glasses.

LÜĞƏTLİ ƏLİFBA-ALFABÊYA BI FERHENG

Ww

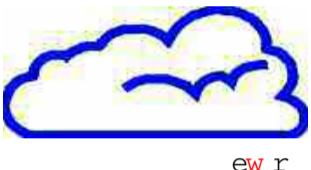
werdek

Ev çîye? Ev werdeke.
Bu nêdir? Bu ökdêkdir.
Что это? Это утка
What is it? It is a duck.

wêne

Ev çîye? Ev wêneye.
Bu nêdir? Bu şekildir.
Что это? Это картина
What is it? It is a map.

ewr

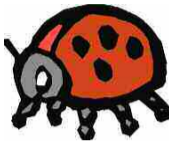
Ev çîye? Ev ewre.
Bu nêdir? Bu buluddur.
Что это? Это туча.
What is it? It is a cloud.

kew

Ev çîye? Ev kewe.
Bu nêdir? Bu kœklikdir.
Что это? Это цесарка
What is it? It is a partridge.

Xx

xalxalok

Ev çîye? Ev xalxaloke.
Bu nêdir? Bu arabüzendir.
Что это?
Это божья коровка.
What is it? It is a lady-bird.

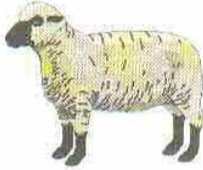
xanî

Ev çîye? Ev xanîye.
Bu nêdir? Bu evdir.
Что это? Это дом.
What is it? It is a home.

xaç

Ev çîye? Ev xaç e.
Bu nêdir? Bu xaçdır.
Что это? Это крест.
What is it? It is a cross.

berx

Ev çîye? Ev berxe.
Bu nêdir? Bu quzudur.
Что это? Это баран.
What is it? It is a sheep.

Yy

xîyar

Ev çîye? Ev xîyare.
Bu nêdir? Bu xiyardır.
Что это? Это огурец.
What is it?
It is a cucumber.

heyve

Ev çîye? Ev heyve.
Bu nêdir? Bu aydır.
Что это? Это луна.
What is it? It is a moon.

1

yek

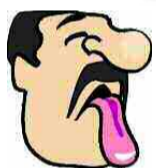
Ev çîye? Ev yeke.
Bu nêdir? Bu birdir.
Что это? Это единица.
What is it? It is a one.

çiya

Ev çîye? Ev çiyaye.
Bu nêdir? Bu dağdır.
Что это? Это горы.
What is it? It is a mountain.

Zz

ziman

Ev çîye? Ev zimane.
Bu nêdir? Bu dildir.
Что это? Это язык.
What is it? It is a tongue.

zengil

Ev çîye? Ev zengile.
Bu nêdir? Bu zengdir.
Что это? Это звонок.
What is it? It is a bell.

zerik

Ev çîye? Ev zerike.
Bu nêdir? Bu vedrêdir.
Что это? Это ведро.
What is it? It is a bucket.

derzi

Ev çîye? Ev derziye.
Bu nêdir? Bu iynêdir.
Что это? Это игла.
What is it? It is a needle.

ООН: курдские группировки завербовали свыше тысячи сирийских детей за 2022 год

Около 1700 детей завербованы и использованы неправительственными группировками в Сирии в 2022 году, преимущественно — "Рабочей партией Курдистана" (РПК) и ее ответвлениями. Такие сведения содержит последний доклад ООН.

"Я серьезно обеспокоен вербовкой и использованием детей РПК. Я призываю их прекратить вербовку и освободить всех несовершеннолетних из своих рядов", — приводится в докладе точка зрения генерального секретаря Антонио Гутерреша. В данном случае речь идет о курдских "Сирийских демократических силах" (СДС), которые контролируют северо-восток республики, включая подавляющее большинство нефтяных месторождений. В своей деятельности формирования СДС опираются на американскую военную поддержку. На их счет ООН относит вербовку 1274 детей. Кроме того, в течение июня в Сирии наблюдается усиление военного контингента США: в районы Румейлан, Аш-Шаддади и Телль-Бейдар направляются колонны бронетехники, грузовиков с боеприпасами и бензовозов. Спецпредставитель президента РФ по САР Александр Лаврентьев считает, что за подобной активностью лежит стремление к дестабилизации обстановки в республике.

kurdistan.ru

ALFABÊ				DİKARÎ BIXWÎNÎ
KURDÎ			Azerî	
N b/s	ya bi tîpên latinî	ya bi tîpên kirilî	Latinî	
1	Aa	Aa	Aa	Artêş, armanc, av, agir, azadî, adar, azerî, aram, artêş,
2	Bb	Бб	Bb	Bazîd, beran, berf, Baran, ba, bahoz, berbang, bedew, berx
3	Cc	Цц	Cc	Cûdî, cêr, ceş, Decle, Cefer, Cemîl, cêv, Cello,
4	Çç	Чч	Çç	Çekdar, çem, çar, çepik, çav, çeleng, çil,
5	Dd	Дд	Dd	Dayîk, dewr, dar, dest, Dara, dû, deh, defter, don, dîwar, dinê
6	Êê	Ee	Ee	Êlnûr, êvar, êzing, êş, êlek, Êldar,
7	Ee	Яя	Əə	Enî, ewr, erê, Ewreman, Elî, elek, Elegez, Erzurum,
8	Ff	Фф	Ff	Ferat, frtone, Fariz, fil, fûtbol, Ferman, Firat, Fatma
9	Gg	Гг	Gg	Gerîlla, Gebar, genim, gellî, germ, golig, gore, goh
10	Hh	Нн	Hh	Hewlêr, havîn, hirç hêsir, hewar, havîn, hurmê, hesp
11	Îî	Ии	Ii	Îsal, îni, bîr, pîr, sîr, Îdrîs, Îsa, îcar, valî, Îbrahîm, Îran
12	Ii	Ьь	İi	Kirin, birin, firîn, kirîn, Miraz, mirin, minminîk,
13	Jj	Жж	Jj	Jîyan, jûjî, Nûjîn, jor, jêr, jehr, jale, jajik, Janna,
14	Kk	Кк	Kk	Kurdistan, karker, kevan, Kemal, Kerkuk, Kerem, kelem
15	Ll	Лл	Ll	Lûr, legleg, gul, bilbil, dil, Laliş, Lêyla, lazim, lempe, limon
16	Mm	Мм	Mm	Mîdîa, merd, mêt, mêvan, masî, meş, Misir,
17	Nn	Нн	Nn	Nan, nêrî, nig, Nîva, nevî, ner, nav, nas, hinar, Hesen,
18	Oo	Оо	Oo	Osê, Oskan, dor, sor, Oric, ode, orxan, Oslo, Duhok
19	Pp	Пп	Pp	Par, piling, pîr, pola, pis, Paşa, Perîşan, pitî, petek, perçe
20	Qq	Qq	-	Quling, qawe, qîr, qelem, qaîş, qat, qeysî, Qasim, qesir, qend
21	Rr	Рр	Rr	Ro, Rostem, zer, ber, gerîlla, reş, ru, rast, ram, aram, zirav
22	Ss	Сс	Ss	Serok, Sîpan, Sencar, sêv, sor, sût, serî, saz, serbaz, Sefer, sê
23	Şş	Шш	Şş	Şoreş, şev, şe, şene, şêr, şûr, şapik, şalik, şirîn, sekir, şewaq
24	Tt	Тт	Tt	Tîr, tîrêj, tam, tas, tî, tendûr, Temam, temaşe, tîfing, top,
25	Ûû	Уу	Uu	Kûr û dûr, pênuş, hûr, şûr, nûr, bûyîn, çûyîn, bûyar
26	Uu	Юю	Ûû	Gul, sur, dudu, guh, buhur, kurd, Kurdistan, guhdar, nuh
27	Vv	Вв	Vv	Vala, vrvêşî, vira, vialî, av, valî, vajî, Vagîf, Van, vala, eva
28	Ww	Ww	-	War, welat, Wecîh, weşandin, Xwedê, Wezîr, Wekîl, walî
29	Xx	Xx	Xx	Xiyal, xewn, xanî, xurtî, Xelîl, xalo, xatî, Xalid, xaç, xêr, xas
30	Yy	Йй	Yy	Yasin, Yusif, Yagub, Yasemen, yeqîn, Yehya, yarmarka
31	Zz	Зз	Zz	Zozan, zer, zêr, zor, zengil, zend, zîv, zelal, Zîver, zêytûn

Hazırladı İsmayıl TAHİR

Экс-госсекретарь США ответил на вопрос о суде над Бушем за войну в Ираке

По результатам войны в Ираке не было зафиксировано нарушений и не были выдвинуты обвинения, а потому нельзя проводить международный суд над бывшим президентом Джорджем Бушем-младшим. Об этом заявил бывший госсекретарь (2013–2017) при Бараке Обаме, а теперь спецпосланник президента по вопросам климата Джон Керри в эфире французского телеканала LCI.

Видеозапись эфира опубликовал в Twitter ведущий Дариус Рошбин, интервьюировавший Керри. Во время беседы журналист указал, что со стороны стран Глобального Юга есть "запрос на большее равенство и справедливость, и дело не только в финансировании". Журналист напомнил, цитирует его ТАСС, что на Западе призывают начать судебный процесс против президента России Владимира Путина за военные действия на Украине, и спросил, поддержит ли экс-госсекретарь аналогичный процесс над Бушем в связи с произошедшим в Ираке.

"Нет. Потому что не было прямого процесса выдвижения обвинений в отношении президента Буша. Если бы были нарушения во время этой войны, то да", — ответил Керри и напомнил, что выступал против ввода войск США в Ирак.

Журналист затем спросил, были ли действия США "преступлением агрессии на основании ложных обвинений", но Керри снова не согласился. Он пояснил, что "тогда-то не было известно, что это ложь", поскольку "были предъявлены доказательства, и люди не знали о том, что это ложь". Ведущий попросил прояснить, кто именно озвучивал ложь, но Керри отказался продолжать разговор об Ираке, поскольку на дискуссии об этом "уже много времени потратили в прошлом". Политик при этом выразил сожаление, что конгресс США наделил полномочиями президента использовать силу: "Когда мы узнали, что это ложь, люди встали и поступили правильно".

Разрешения на применение военной силы (AUMF) выдавались конгрессом и предоставляли президенту США широкие полномочия для проведения военных операций без одобрения законодательного органа. В 1991 году эти разрешения выдали для использования американских войск в войне в Персидском заливе при Джордже Буше-старшем, в 2002-м AUMF одобрили при Джордже Буше-младшем, год спустя началась война в Ираке с целью свержения главы правительства страны Саддама Хусейна. США обвиняли власти страны в связях с террористами и разработке оружия массового поражения.

Война в Персидском заливе закончилась в феврале 1991 года. Хусейна казнили в 2006 году. Войска США ушли из Ирака в 2011-м.

Джон Керри воевал во Вьетнаме. Он, будучи сенатором, проголосовал за выдачу Бушу-младшему разрешения на применение военной силы из-за "реальных и серьезных опасений" того, что Саддам Хусейн готов применить химическое и биологическое оружие против интересов Запада. В ответ на критику Керри отвечал, что президент США обещал использовать армию в качестве последнего средства после создания коалиции и обращения в ООН, но нарушил слово.

Президент Курдистана обсуждает с лидерами Германии проблемы Синджара, ВПЛ и изменения климата

26 июня президент Курдистана Нечирван Барзани провел в Берлине серию встреч с официальными лицами Германии, обсудив различные темы, включая двустороннее сотрудничество, региональные проблемы и влияние изменения климата на Ирак.

Курдский лидер встретился с федеральным министром экономического сотрудничества и развития Германии Свеньей Шульце, чтобы обсудить отношения Германии с Ираком и Курдистаном, а также совместное сотрудничество в различных областях. Президент выразил благодарность Германии за поддержку и приветствовал недавние договоренности между двумя странами.

На другой встрече курдского президента принял государственный министр иностранных дел Германии Тобиас Линднер, чтобы подчеркнуть крепкие отношения между Германией, Ираком и Курдистаном. В ходе встречи Нечирван Барзани поблагодарил Германию за постоянную поддержку Ирака в противостоянии угрозе "Исламского государства" (ИГ).

Со своей стороны, Линднер подтвердил готовность Германии оказывать помощь и поддержку Ираку и Курдистану, включая продолжение миссии немецких войск в Ираке в составе Международной коалиции по борьбе против ИГ.

Президент Курдистана также встретился с Франциской Брантнер, государственным секретарем Федерального министерства экономики и борьбы с изменением

климата, чтобы обсудить проблемы, стоящие перед Ираком, в частности связанные с изменением климата, нехваткой воды и опустыниванием.

Стороны подчеркнули важность международной помощи, опыта и поддержки для решения этих проблем. Они также подчеркнули важность возобновляемых источников энергии, снижения зависимости от нефти и поощрения немецких инвестиций в Ираке и Курдистане.

В продолжение своего визита курдский лидер провел встречу с канцлером Германии Олафом Шольцем, на которой стороны обсудили отношения Германии с Ираком и Курдистаном, отношения между Эрбилем и Багдадом, а также угрозы и вызовы, стоящие перед Ираком.

Президент выразил благодарность Германии за поддержку в различных сферах, включая воен-

ную, экономическую и гуманитарную помощь. Он также выразил полную поддержку немецким компаниям и их инвестициям в Курдистане.

Канцлер Шольц высоко оценил роль Курдистана в разгроме ИГ и в оказании помощи пострадавшим. Он подчеркнул приверженность Германии поддержке Ирака и Курдистана, особенно в области экономики, энергетики и других важнейших секторов.

В ходе встречи также обсуждались вопросы миграции и беженцев, а также ситуация в регионе в целом.

На встречах присутствовали послы Ирака и представители Регионального правительства Курдистана (КРГ). Обсуждения были направлены на укрепление сотрудничества, решение общих проблем и изучение возможностей для взаимной выгоды в различных секторах.

kurdistan.ru

ДПК и ПСК встретятся для обсуждения ноябрьских парламентских выборов

Политбюро "Демократической партии Курдистана" (ДПК) и "Патриотического союза Курдистана" (ПСК) должны встретиться в Эрбиле 26 июня, чтобы обсудить последние политические события в регионе, включая отношения между Эрбилем и Багдадом.

Обсуждения также будут включать растущую необходимость подготовки к предстоящим парламентским выборам, которые были отложены в прошлом году, а затем перенесены на ноябрь этого года.

Отношения между двумя партиями недавно ухудшились, когда

ПСК проголосовал за бюджетное положение, которое широко рассматривается в политическом спектре как нарушение существующих соглашений между Региональным правительством Курдистана (КРГ) и федеральным правительством Ирака. По мнению ДПК, это положение грубо нарушает конституцию Ирака, защищающую конституционный статус Курдистана. Тем не менее, партии стремятся наладить связи и найти точки соприкосновения на благо людей. Недавно ДПК на многочисленных встречах с иностранными делегациями и в публичных заявлениях призвала все партии курдского региона присоединиться к ее усилиям по подготовке к выборам.

kurdistan.ru

В Соране начата реконструкция главной дороги

Региональное правительство Курдистана (КРГ) 24 июня приступило к реализации проекта реконструкции главной дороги в городе Соран стоимостью в сотни миллионов динаров. "В рамках текущих инициатив и общественных усилий, предпринятых Региональным правительством Курдистана, мы начали первую фазу асфальтирования главной двусторонней улицы перед кампусом Университета Соран в районе Делзиан с бюджетом в 849 миллионов динаров, выделенным правительством независимой администрации Сорана", — сообщил пресс-секретарь муниципалитета Соран Ахмад Мустафа.

Он подчеркнул, что в планах КРГ есть еще несколько сервисных проектов в Соране. Соран - очаровательный

город в провинции Эрбиль, который ежегодно привлекает значительный приток туристов. Улучшение его инфраструктуры положительно скажется на местном туристическом секторе.

kurdistan.ru

Премьер-министр Барзани и представители ПРООН обсудили экономическую диверсификацию

Премьер-министр Иракского Курдистана Масрур Барзани 21 июня провел встречу с делегацией Программы развития Организации Объединенных Наций (ПРООН) во главе с Абдаллой Аль Дардари, помощником Генерального секретаря и директором Регионального бюро ПРООН для арабских государств.

В ходе встречи обсуждались проекты и сотрудничество ПРООН в области экономической диверсификации и борьбы с изменением

климата. Об этом говорится в заявлении премьер-министра Барзани на его официальной странице в Facebook.

На переговорах также были отмечены текущие реформы, проводимые Девятым кабинетом Регионального правительства Курдистана (КРГ) в области диверсификации экономики, цифровизации государственных услуг, модернизации банковской системы и содействия местным и иностранным инвестициям.

Кроме того, на встрече обсуждались водохозяйственные мероприятия, строительство новых плотин и охрана водных ресурсов.

Сотрудничество между КРГ и ПРООН направлено на усиление экономического развития, содействие устойчивости и повышение общего благосостояния Курдистана.

kurdistan.ru

Глава NIGC: Ирак выплатил весь газовый долг Ирану, ведутся переговоры с Турцией и Туркменистаном

Иран получил от Ирака оплату за поставленный газ, а партнерство с Турцией и Туркменистаном имеет хорошие перспективы. Об этом 25 июня 2023 г. сообщил управляющий директор National Iranian Gas Company (NIGC) М. Чегени в кулуарах конференции по модернизации систем добычи, транспортировки и распределения природного газа, его слова приводит SHANA.

Долг Ирака

М. Чегени сообщил, что вопрос с долгом Ирака урегулирован. Тезисы от М. Чегени:

- Министерство электроэнергетики Ирака погасило долг за газ перед Ираном,

- проблема заключалась только в переводе денег из TBI Bank of Iraq

9 июня 2023 г. МИД Ирака сообщил, что правительство страны обратилось к администрации США с просьбой помочь с решением проблемы финансовых обязательств перед Ираном за экспорт газа и электроэнергетики.

Министр иностранных дел Ирака Ф. Хусейн обсудил этот вопрос с госсекретарем США Э. Блинкеном в рамках встречи международной антитеррористической коалиции, состоявшейся в Эр-Рияде.

МИД Ирака подчеркнул, что электроэнергетический сектор страны напрямую зависит от поставок газа и электроэнергии из Ирана.

Председатель ирано-иракской совместной торговой палаты Я. аль-Эсхак 10 июня заявил, что иранские активы на сумму 2,7 млрд долл. США, заморожен-

ные в Ираке из-за санкций США в отношении Ирана, были разблокированы.

Министр энергетики Ирака З. Али Фадель также заявил, что страна выплатила Ирану весь свой долг за газ.

Газовые переговоры с Турцией и Туркменистаном

цией и Туркменистаном

По словам М. Чегени, Иран ведет газовые переговоры с Турцией и Туркменистаном. Тезисы от М. Чегени:

- Турция призвала продлить контракт на импорт газа из Ирана, переговоры между сторонами продолжаются,

- переговоры по газу Иран ведет с Туркменистаном.

IRNA со ссылкой на данные Евростата ранее сообщало, что Иран за 5 месяцев 2023 г. поставил в Турцию около 3,32 млрд м3 газа в Турцию, что на 7% меньше, чем за тот же период 2022 г.

С Туркменистаном Иран уже реализует газовый своп при поставках газа в Азербайджан. Соглашение об обмене природным газом, по которому Иран поставляет в Азербайджан от

1,5 до 2 млрд м3/год взамен получаемого им туркменского газа.

С 3 января 2022 г. в рамках сделки начались поставки в объеме 5-6 млн м3/сутки газа. В июле 2022 г. была достигнута договоренность о 2-кратном уве-

личении объема газового обмена между Туркменистаном и Азербайджаном через Иран, до 3-4 млрд м3/год.

Иран рассчитывает на увеличение объемов торговли с Туркменистаном как в формате свопа, так и транзита, а также импортных контрактов. Так, Иран намерен импортировать газ из Туркменистана для собственных нужд, что позволит устранить дисбаланс между добычей и потреблением газа в северо-восточных своих регионах. В мае 2023 г. глава Миннефти Ирана Д. Оуджи заявил, что вскоре с Туркменистаном будет подписан газовый контракт и начнется импорт. Иран имеет возможность импортировать от 40 до 50 млн м3/сутки (14-18 млрд м3/год) газа из Туркменистана.

kurdistan.ru

Курды и туркмены протестуют против захвата их земель в Киркуке

Курдские и туркменские фермеры нескольких деревень спорной провинции Киркук в Ираке 26 дней протестуют против оккупации

их земель иракской армией и некоренными арабами, требуя неограниченного доступа к своим сельскохозяйственным полям.

На состоявшейся в селе Тобзава пресс-конференции курдские и туркменские фермеры при поддержке организаций, занимающихся геноцидом, выразили недовольство оккупацией их земель.

В частности, они заявили, что иракская армия и некоренные арабы не позволяют им использовать свои земли в Тобзава, Палкане, Саргаране и Лейлане. Власти утверждают, что эти земли находятся в ведении министерства обороны Ирака.

Корни этого конфликта можно проследить до 1980-х годов, когда режим партии "Баас" Саддама Хусейна переселил многочисленные арабские семьи в Киркук в рамках кампании арабизации и вытеснения курдского населения. Хотя многие из этих арабских семей впоследствии были возвращены в места своего происхождения после падения режима в 2003 году, арабы, не принадлежащие к коренному населению, были вновь завезены на спорные территории в 2017 году.

Недавняя волна арабизации обострила напряженность между курдскими и арабскими жителями, что привело к вытеснению курдских фермеров с их собственных сельскохозяйственных полей. Продолжающаяся забастовка фермеров служит демонстрацией их решимости вернуть свои земли и осуществить свои права на ведение сельского хозяйства.

kurdistan.ru

Высшие турецкие чиновники осудили Reuters за публикацию о сыне Эрдогана

Высшее руководство Турции раскритиковало агентство Reuters за публикацию, касающуюся Биляля Эрдогана, сына президента республики Реджепа Тайипа Эрдогана. Несколько высокопоставленных чиновников турецкого правительства во вторник назвали ложью представленные агентством данные.

В статье Reuters сообщается о якобы имевшихся у шведской компании намерениях осуществить многомиллионные выплаты в пользу связанной с Билялем Эрдоганом компании за лоббирование ее интересов в Турции. Спикер парламента Нуман Куртулмуш осудил появление такого материала у Reuters. "Я осуждаю агентство Reuters, опубликовавшее ложную информацию, явно подогнанную перед саммитом НАТО против принципиальной позиции Турции (относительно членства Швеции в альянсе - прим. ТАСС). Мы прекрасно знаем, где эти новости, приукрашенные ложью и клеветой, были придуманы", - написал он в Twitter.

Вице-президент Джейвдет Йылмаз также отметил, что публикация Reuters является "ложью и манипуляцией перед саммитом НАТО". Турция, по его словам, "защитит свои национальные интересы в рамках международного права". Глава Минюста Йылмаз Тунч указал, что "публикация агентства выходит за рамки принципов свободы печати, полностью порочит и создает негативное представление о стране". Он также обратил внимание на то, что авторы статьи в ней же отмечают, что не смогли независимо подтвердить предоставленную информацию.

kurdistan.ru

ДИПЛОМАТ

№ 24 (536) 24 - 30 июн 2023-год ОБЩЕСТВЕННО-ПОЛИТИЧЕСКАЯ ГАЗЕТА

Курдские лидеры поздравили мусульман с праздником

Президент "Демократической партии Курдистана" (ДПК) Масуд Барзани поздравил мусульман Курдистана и мира, пожелав всем стабильности и мира. "Счастливого Курбан-байрама мусульманам Курдистана, Ирака и остального мира. А также семьям и близким мучеников и сил пешмерга. Я искренне надеюсь, что этот Курбан-байрам принесет больше стабильности в остальную

часть мира", — написал Барзани в Twitter.

Президент Курдистана Нечирван Барзани также поздравил мусульман с их религиозным праздником и пожелал всем счастливого праздника.

"В этот день давайте примем послания Курбан-Байрама о терпимости, мире и примирении и превратим его в возможность возобновить дружбу и вместе начать новую главу", — говорится в

заявлении президента, опубликованном его офисом.

"Прежде всего, граждане Курдистана ожидают, что политические партии воспользуются этим случаем, как шансом для гармонии и единства, что позволит нам коллективно двигаться к более светлому будущему, добавил он, завершив свое послание словами: "Давайте все ответим на это ожидание".

В аналогичном поздравлении премьер-министр Масрур Барзани выразил надежду на то, что все мусульмане проведут праздники "в мирной и счастливой атмосфере".

"Надеюсь, что праздник принесет нашей стране единство, толерантность, счастье и дальнейший прогресс, обеспечит мир и стабильность в регионе и мире в целом", — отметил премьер. kurdistan.ru

В Турции заявили, что новое сожжение Корана в Стокгольме затруднит сближение Швеции с НАТО

Очередной инцидент с прилюдным сожжением Корана в Швеции затруднит дальнейшее сближение этой страны с НАТО, заявил министр юстиции Турции Йылмаз Тунч.

"Особенно в преддверии саммита НАТО властям Швеции, которые хотят быть союзниками Турции, необходимо положить конец незаконным и провокациям, которые происходят в их стране под эгидой свободы, им необходимо предпринять необходимые меры", - приводит в среду слова министра агентство ЭФЭ.

Министр юстиции Турции назвал "скандальной" позицию полиции Швеции, которая допустила в среду сожжение Корана у зда-

ния мечети в Стокгольме.

"Свобода вероисповедания - это фундаментальное право человека, и выпады в отношении верующих нельзя оправдать свободой самовыражения, - отметил он. - Ни одно правовое решение не может оправдать такой выпад. Ни одно демократическое правовое государство не может смириться с такой ситуацией".

"Презренным" назвал в свою очередь этот инцидент глава МИД Турции Хакан Фидан, напомнив, что произошло это в первый день мусульманского праздника жертвоприношения.

"Неприемлемо, чтобы такие антиисламские акты допускались под эгидой свободы самовыражения. Закрывать глаза на такие чудовищные деяния равносильно соучастию в преступлении", - сказал Фидан.

Ранее в среду перед мечетью в Стокгольме произошло сожжение Корана при том, что проведение акции было одобрено шведской полицией. Акция прошла в присутствии примерно 200 человек под мощной охраной полиции. Швеция претендует на присоединение к НАТО, однако ввиду подобных инцидентов этому сильно противодействует Турция. kurdistan.ru

Президент Курдистана посетит Германию с официальным визитом

Президент Курдистана Нечирван Барзани 26 июня отправится в Федеративную Республику Германия, чтобы встретиться с канцлером Олафом Шольцем и другими пра-

вительственными чиновниками для расширения сферы взаимного сотрудничества.

"Президент Курдистана Нечирван Барзани должен прибыть в Берлин в понедельник с официальным визитом, который включает встречи с канцлером Германии г-ном Олафом Шольцем и рядом высокопоставленных немецких чиновников", — говорится в заявлении, опубликованном пресс-службой президента. "На встречах с руководством и высшими должностными лицами страны Президент обсудит развитие двусторонних отношений Ирака и Курдистана с Германией, расширение сфер взаимного сотрудничества, ситуацию в Ираке, Курдистане и во всем регионе".

У Германии есть в Курдистане Генеральное консульство. Берлин играет важную роль как член возглавляемой США Международной коалиции по борьбе с "Исламским государством" (ИГ). Немецкие силы сыграли особенно важную роль в руководстве и обучении курдских сил пешмерга, что позволило им эффективно реагировать на террористическую деятельность. kurdistan.ru

WP: США пытаются при помощи переговоров не допустить новых атак Ирана в Сирии

Администрация президента США Джо Байдена пытается при помощи непрямых переговоров с Ираном гарантировать недопущение новых атак на американских военных в Сирии. Об этом сообщила во вторник газета The Washington Post.

По ее данным, американские переговорщики хотят добиться деэскалации в отношениях и предупредили Иран, что США будут вынуждены ответить на новые атаки в Сирии, в том числе военным путем. "Никто в этой администрации не хочет, чтобы что-нибудь плохое случилось в следующие полтора года [до президентских выборов в США - прим. ТАСС]", - сказал источник издания, знакомый с ходом переговоров.

14 июня газета The Wall Street Journal сообщила, что администрация президента США Джо Байдена тайно возобновила переговоры с Ираном в декабре прошлого года при посредничестве Омана. Вашингтон намерен снизить вероятность разработки Тегераном ядерного оружия и добиться освобождения американцев, содержащихся под стражей в Иране. Иранские власти, в свою очередь, добиваются освобождения замороженных банковских активов. kurdistan.ru

TƏSİSÇİ VƏ BAŞ REDAKTOR:

TAHİR SÜLEYMAN

İMTİYAZ Ü SERNİVİSAR:

TAHİR SİLƏMAN

УЧРЕДИТЕЛЬ И ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

TAXİR SULEYMAN

Tel: +994 50 352-33-18

Baş redaktorun müavini:

Tariyel Cəlil

Xüsusi müxbir:

Nofəl Ədalət

Региональный корреспондент:

Усуб Тейфур

Müəlliflərin mövqeyi ilə redaksiyanın mövqeyi üst-üstə düşməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri Az1040, küçə S.Mehmandarov ev 25, mənzil 17

Navnisan: Bakı Az1040, soqaq S.Mêhmandarov xani 25, mal-17

Адрес: Баку Az1040, улица С.Мехмандаров дом 25, кв.-17

Qəzet "Diplomat" qəzetinin bilgisayar mərkəzində yığılıb səhifələnilib və "Mətbuat" mətbəəsində çap olunmuşdur. e-mail: hewler@mail.ru

Şəhadətnamə: NƏŞ 005004966

BUSB-un Sabunçu rayon filiali

VÖEN 1800061582

H/h 438010000

Sifariş: 1500